МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЄКТ)

на тему: «Податкові надходження у доходах Державного бюджету України»

Здобувача вищої освіти II рівня, II курсу, ФМУПЗ-21-1 групи,
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування
освітня програма «Управління публічними фінансами»

_____ Клим Марія Романівна
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник _____ Бедринець Мирослава Дмитрівна, к.е.н.,
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Керівник освітньо-професійної
програми _____ Гордей Оксана Дмитрівна, д.е.н., професор
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту рішенням кафедри публічних фінансів
протокол від «23» 01 2023 № 9

Завідувач
кафедри _____ Коляда Тетяна Анатоліївна, к.е.н., с.н.с., доцент
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь – 2023

Реєстрація № 13 18.01.2023 _____
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 23.11.2022 _____
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 5 (відмінно) 07.02.2023 _____
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: _____ Ковальова Ї.О.
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії:

_____ Гордей О.Д.
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ Комера Т.А.
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ Безпинець М.Д.
(підпис) (ініціали, прізвище)

секретар _____ Шепеленко В.О.

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	28		Голова Ковальова І.О. Зам. голови Гордєєт О.Д. Члени комісії Колода Т.А. Бедрінець Л.Ю. секретар Шепіленко В.І.
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	8		
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	5		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
РАЗОМ БАЛІВ*	від 0 до 50	46		

Оцінювання кваліфікаційної роботи науковим керівником - 47 балів.

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
93			07.02.2023	Ковальова І.О. Гордєєт О.Д. Колода Т.А. Бедрінець Л.Ю. Шепіленко В.І.

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

Факультет **Фінансів та цифрових технологій**
Кафедра **Публічних фінансів**
Спеціальність **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**
Освітньо-професійна програма **«Управління публічними фінансами»**

Затверджую
в.о. завідувача кафедри публічних фінансів
_____ Тетяна КОЛЯДА
«13» січня 2022

Завдання на кваліфікаційну роботу (проєкт)

здобувачу вищої освіти

Клим Марії Романівни

1.Тема випускної кваліфікаційної роботи (проєкту)

Податкові надходження у доходах Державного бюджету України

Затверджена наказом ректора від «28» грудня 2021 р. № 106

2. Строк здачі закінченої роботи

30.11.2022

3. *Мета роботи* полягає в дослідженні теоретичних та практичних аспектів формування податкових надходжень Державного бюджету України та напрями підвищення ефективності їх мобілізації.

Об'єкт дослідження є податкові надходження Державного бюджету України.

Предметом дослідження – формування надходжень податків Державного бюджету України

Базою досліджень – Міністерство фінансів України, Державна служба статистики України, Державний бюджет України, Податковий кодекс України.

4. Вихідні дані до роботи _ законодавчо-нормативні акти, офіційні джерела статистики, наукова періодика, монографічні джерела, Інтеренет - ресурси тощо.

5. Перелік графічного матеріалу таблиці, схеми, рисунки .

6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом)

Розділ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕ

1.1. Сутність та принципи формування Державного бюджету України. 1.2. Податкові надходження як основне джерело наповнення Державного бюдже

Розділ 2 ОЦІНКА ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ У ДОХОДАХ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ 2017-2021 рр. 2.1. Аналіз складу та структури дохідної частини Державного бюджету України. 2.2. Оцінка ролі податкових надходжень у формуванні Державного бюджету України. Розділ РЕЗЕРВИ ЗРОСТАННЯ ЧАСТКИ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ У ДОХОДАХ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

7. Календарний план виконання роботи

№ п\п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	2	3	4
1	Підготовка 100 % кваліфікаційної роботи та подання її на перевірку науковому керівнику	18.11.2022 р.	16.11.2022 р.
2	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника та подання її на повторну перевірку	25.11.2022 р.	24.11.2022 р.
3	Попередній захист кваліфікаційної роботи	28-30.11.2022 р.	29.11.2022 р.
4	Надання кваліфікаційної роботи для перевірки на плагіат	20-28.12.2022 р.	20.12.2022 р.
5	Отримання відгуку наукового керівника кваліфікаційної роботи	20-23.01.2023 р.	21.01.2023 р.
6	Рецензування кваліфікаційної роботи	24-26.01.2023 р.	24.01.2023 р.
7	Захист кваліфікаційної роботи	7-8 лютого 2023 р.	7-8 лютого 2023

8.Дата видачі завдання «10»__01_ 2022.

9. Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) _____ (підпис) Бедринець М.Д. (прізвище, ініціали)

10. Гарант освітньо-професійної програми _____ (підпис) Гордей О.Д. (прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ (підпис) _Клим М.Р._ (прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Податкові надходження у доходах Державного бюджету України

Назва випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів формування податкових надходжень Державного бюджету України та напрями підвищення ефективності їх мобілізації.

Для досягнення мети дипломної роботи, поставлені такі *завдання*:

- розкрити сутність та принципи формування Державного бюджету України;
- висвітлити податкові надходження як основне джерело наповнення Державного бюджету
- проаналізувати склад та структуру дохідної частини Державного бюджету України
- оцінити ролі податкових надходжень у формуванні Державного бюджету України;
- визначити резерви зростання частки податкових надходжень у доходах державного бюджету України.

Предметом дослідження – формування надходжень податків Державного бюджету України.

Об'єктом дослідження є податкові надходження Державного бюджету України.

Базою досліджень – Міністерство фінансів України, Державна служба статистики України, Державний бюджет України

За результатами дослідження сформульовані теоретичні узагальнення, практичний аналіз та пропозиції можуть бути використані для вдосконалення податкових надходжень у доходах державного бюджету України. Основні теоретичні положення та результати прикладних розробок можуть використовуватись при викладанні дисциплін «Бюджетна система», «Податкова система» у закладах вищої освіти.

Одержані результати можуть бути використані пропозиції можуть бути використані на практиці щодо усунення негативних впливів на формування податкових надходжень у доходах державного бюджету України.

Кваліфікаційна робота містить _ 57 сторінки, _9 таблиць, __20___рисунків, список використаних джерел__46__ найменування.

Ключові слова: бюджетна система, державний бюджет, податкові надходження, податкові надходження у доходах Державного бюджету , податкове навантаження.

Рік виконання кваліфікаційної роботи - 2022

Рік захисту роботи - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП..... 4

Розділ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ.....7

1.1. Сутність та принципи формування Державного бюджету України 7

1.2. Податкові надходження як основне джерело наповнення Державного бюджету..... 17

Розділ 2 ОЦІНКА ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ У ДОХОДАХ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ 2017-2021 рр 21

2.1. Аналіз складу та структури дохідної частини Державного бюджету України 21

2.2. Оцінка ролі податкових надходжень у формуванні Державного бюджету

України..... 30

Розділ 3 РЕЗЕРВИ ЗРОСТАННЯ ЧАСТКИ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ У ДОХОДАХ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ..... 41

ВИСНОВКИ 46

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 49

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми. Соціально-економічний розвиток держави та її регіонів повинен забезпечуватися за рахунок бюджетних ресурсів, відтак ключовим завданням є досягнення збалансованості бюджетних доходів та видатків. Основними складовими бюджетних надходжень є саме податкові надходження, які беруть участь у формуванні фінансових ресурсів держави, дають можливість виконувати притаманні їй функції та впливають на соціально-економічний стан держави. Крім того податкові доходи найбільш точно характеризують стан національної економіки. Тому, питання формування податкових надходжень є актуальним і потребує детального вивчення.

Історично склалося, що податки є демонстрацією абсолютного права держави стягувати з населення певну суму їх доходу. Це право здійснюється в зв'язку з необхідність наповнення бюджету необхідними ресурсами, щоб держава могла виконувати свої функції та забезпечувати виконання частини видатків. Важливість податкових надходжень пов'язана з тим, що вони становлять значну частку надходжень бюджету.

Податки слугують інструментом регулювання економіки, який дає можливість державі як стимулювати розвиток певних сфер виробництва, зменшуючи ставки податків або визначаючи податкові пільги, так і регулювати діяльність суб'єктів господарювання, посилюючи податкове навантаження, змінюючи правила ведення бізнесу. Так, це одна із важливих функцій податків, але основною причиною їх використання є фіскальний аспект.

Ефективність фіскальної політики, її простота та прозорість мають прямий вплив на наповненість бюджету країни. Дефіцит бюджету

та економічна нестабільність в сучасних умовах слугують рушійною силою для перегляду політики оподаткування для суб'єктів господарювання.

Задля досягнення позитивних змін, підвищення ефективності фіскальної політики та покращення добробуту необхідно удосконалити податкову систему України.

Стан і ступінь розробки проблеми у спеціальній літературі. Питанням формування податкових надходжень та ефективності їх використання присвячені праці таких іноземних та вітчизняних вчених, як: Ф. Бене, А. Сміта, Ф. Енгельса, Дж. М. Кейнса, Д. Рікардо,М. Тургенєва,І. Янжули, О. Василика, В. Андрущенко,А. Крисоватого, С. Герасименка, А. Головача, М. Крупки, О. Магопець, Я. Малкіна, В. Федосова, М. Мельник, В. Ільяшенко, Р. Паславська, М. Кміть, Ю. Іванова, В. Мартинюка, В. Письменного, М. Кучерявенко Л. Тарангула, І. Ясько та ін.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів формування податкових надходжень Державного бюджету України та напрями підвищення ефективності їх мобілізації.

Для досягнення мети дипломної роботи, поставлені такі *завдання*:

- розкрити сутність та принципи формування Державного бюджету України;
- висвітлити податкові надходження як основне джерело наповнення Державного бюджету
- проаналізувати склад та структуру дохідної частини Державного бюджету України
- оцінити ролі податкових надходжень у формуванні Державного бюджету України;
- визначити резерви зростання частки податкових надходжень у доходах державного бюджету України.

Об'єктом дослідження є процес формування податкових надходжень у доходах Державного бюджету України

Базою досліджень – Міністерство фінансів України, Державна служба статистики України, Державний бюджет України.

Предметом дослідження – формування надходжень податків Державногобюджету України.

Методи дослідження. В процесі написання дипломної роботи були використані такі методи аналізу: історичний метод – для дослідження еволюції становлення бюджетної системи та державного бюджету України; статистично-економічний метод - для оцінювання ефективності та фіскальної ролі податкових надходжень; графічний і табличний метод – для наочної візуалізації матеріалу у вигляді рисунків та таблиць; метод порівняння – для аналізу надходжень від основних бюджетоутворюючих податків; метод аналізу та синтезу – для визначення ключових положень та висновків.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти із питань адміністрування податків, Податковий кодекс України, статистичні дані та звіти Державної служби статистики України, Державної казначейської служби України, а також наукова періодика, зокрема праці вітчизняних і зарубіжних науковців із питань теорії й практики адміністрування податків, електронні ресурси мережі Інтернет.

Апробація результатів роботи. За напрямом дослідження опубліковано наукову статтю на тему: «»

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

1.3. Сутність та принципи формування Державного бюджету України

Державний бюджет є системою грошових відносин, які виникають між державою, населенням та суб'єктами господарювання із метою формування і використання фонду грошових коштів для задоволення суспільних потреб, який формується на централізованих засадах. Державний бюджет являється щорічним балансом надходжень та видатків, який розробляють державні органи задля впливу на економічний процес і підвищення його ефективності.

Основою державних фінансів в Україні є бюджетна система, що включає державний бюджет та місцеві бюджети. Його суть проявляється через створення централізованого фінансового фонду, який покликаний для виконання державою своїх функцій. В ньому відбувається планування бюджетних показників доходів та витрат і використання централізованих фондів грошових коштів [1, с. 20].

Базуючись на основі системи формування бюджету динамічно розвивається економіка та соціальна сфера, здійснюється еволюція суспільних потреб в залежності від глибини перетворень та змін економічної кон'юнктури.

У бюджетній сфері єдності трактування сутності поняття «державний бюджет» немає. Зауважимо, що різні автори акцентують увагу на різних аспектах, що демонструє табл. 1.1. Як видно, із наведених у таблиці поглядів, бюджет являється ключовим акумулятивним фінансовим інструментом накопичення коштів на державному чи місцевому рівні задля їх цільового використання [2, с. 45].

Мобілізація коштів на державному рівні має значне політичне та економічне значення. Кошти, які акумулюються до державного бюджету відображають заходи, які здійснюються на рівні держави. Перш за все, їх необхідно використовувати і спрямовувати на соціальний розвиток, у важливі галузі економіки, проводити та реалізовувати єдину економічну і фінансову політику в Україні.

Таблиця 1.1

Основні підходи науковців щодо поняття сутності «державний бюджет»

Автор	Визначення
С. В. Мочерний	«заздалегідь розроблений урядом кошторис доходів та видатків держави, який є затвердженим законом»
О. Д. Василик, В. М. Федосов	«централізований фонд фінансових ресурсів держави, що спрямовується для виконання покладених на неї функцій, які передбачено Конституцією України»
М. І. Боголепова, А. Г. Звєрєва, М. М. Ровинський	«основний фінансовий план формування і використання централізованого фонду грошових коштів держави»
Бюджетний кодекс України	«план формування і використання фінансових ресурсів задля забезпечення функцій і завдань, що здійснюються відповідними органами державної влади, органами влади АРК, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду».
С. І. Юрій, В. Г. Дем'янишин	«Бюджет – це об'єктивна економічна категорія, що відображає грошові відносини, які виникають між державою, з одного боку, і підприємствами, організаціями, установами всіх форм власності та фізичними особами – з іншого, з приводу утворення основного централізованого фонду грошових коштів держави і його використання на розширене відтворення, підвищення рівня життя і задоволення інших суспільних потреб відповідно до функцій держави».
А. Г. Загородній	«Бюджет – грошове вираження збалансованого розпису доходів і видатків держав, адміністративно-територіальної одиниці, підприємства, установи за певний період».
Словник іншомовних слів	Бюджет (англ. budget, букв. – торба, гаманець): 1) затверджений у законодавчому порядку розпис, кошторис грошових доходів і видатків держави, міста, які передбачається одержати і витратити у майбутньому; 2) план доходів і видатків особи, сім'ї на певний період.

Джерело: [2]

Разом з тим, його розглядають за економічною категорією як грошові відносини, що виникають між з одного боку, між державою підприємствами,

установами, організаціями, з іншого боку - фізичними особами щодо утворення фонду грошових ресурсів та ресурси якого спрямовуються на розширене відтворення [3, с. 32].

За своїм матеріальним змістом - це централізований фонд грошових коштів, який перебуває в постійному русі. За своєю формою - це основний фінансовий план держави на рік. Щодо організаційної структури державний бюджет є центральною ланкою фінансової державної системи, що розподіляє і перерозподіляє ВВП між сферами матеріального виробництва, виробничою та невиробничою сферами, в т.ч. окремими ланками бюджетної системи і окремими категоріями населення держави. За характером державний бюджет - це обов'язковий документ [4, с. 120].

Структура бюджетної системи тісно пов'язана із державним устроєм. В Україні вона складається із державного бюджету та місцевих бюджетів. Всі вони мають 2 основні частини: доходи і видатки (рис 1.1).

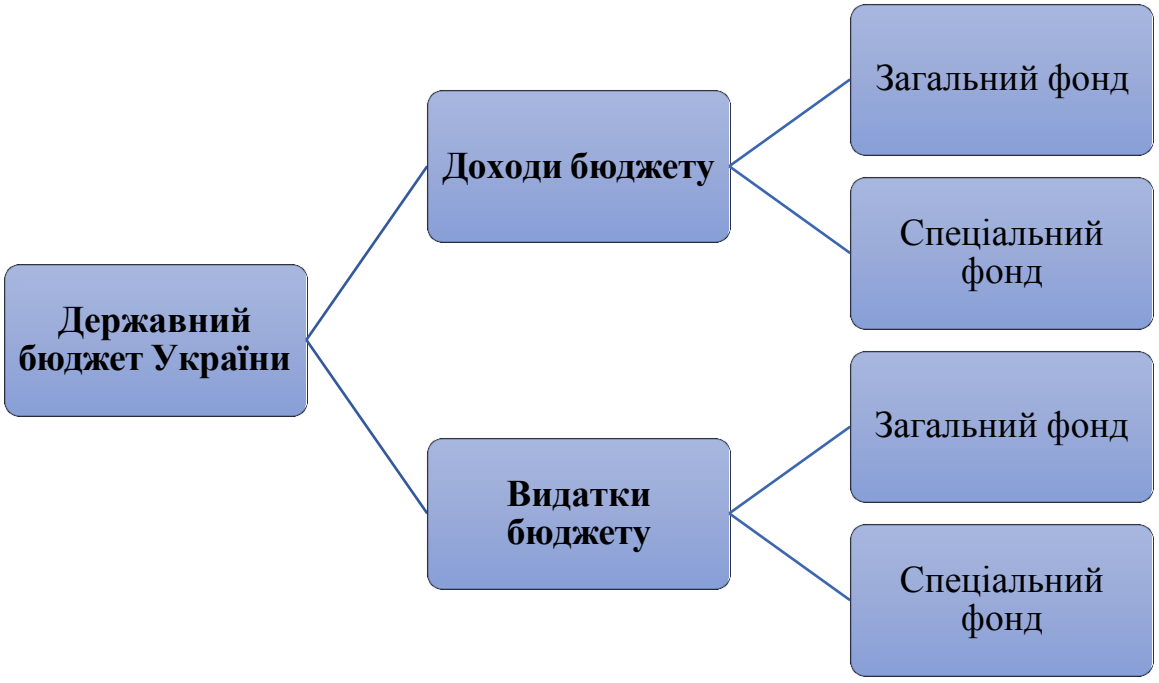

Рис. 1.1. Структура державного бюджету України

Джерело: [5]

Між ланками бюджетної системи виникають складні відносини, які формуються на основі принципу ефективності. Вона будується із урахуванням державного устрою із урахуванням принципу бюджетного федералізму, що притаманно фінансовим системам різних країн світу. У такому випадку федералізм передбачає наявність окремих регіональних ланок бюджетної системи держави і розмежування функцій між різними її рівнями. Наочно структуру бюджетної системи зображено на рис. 1.2 [5].

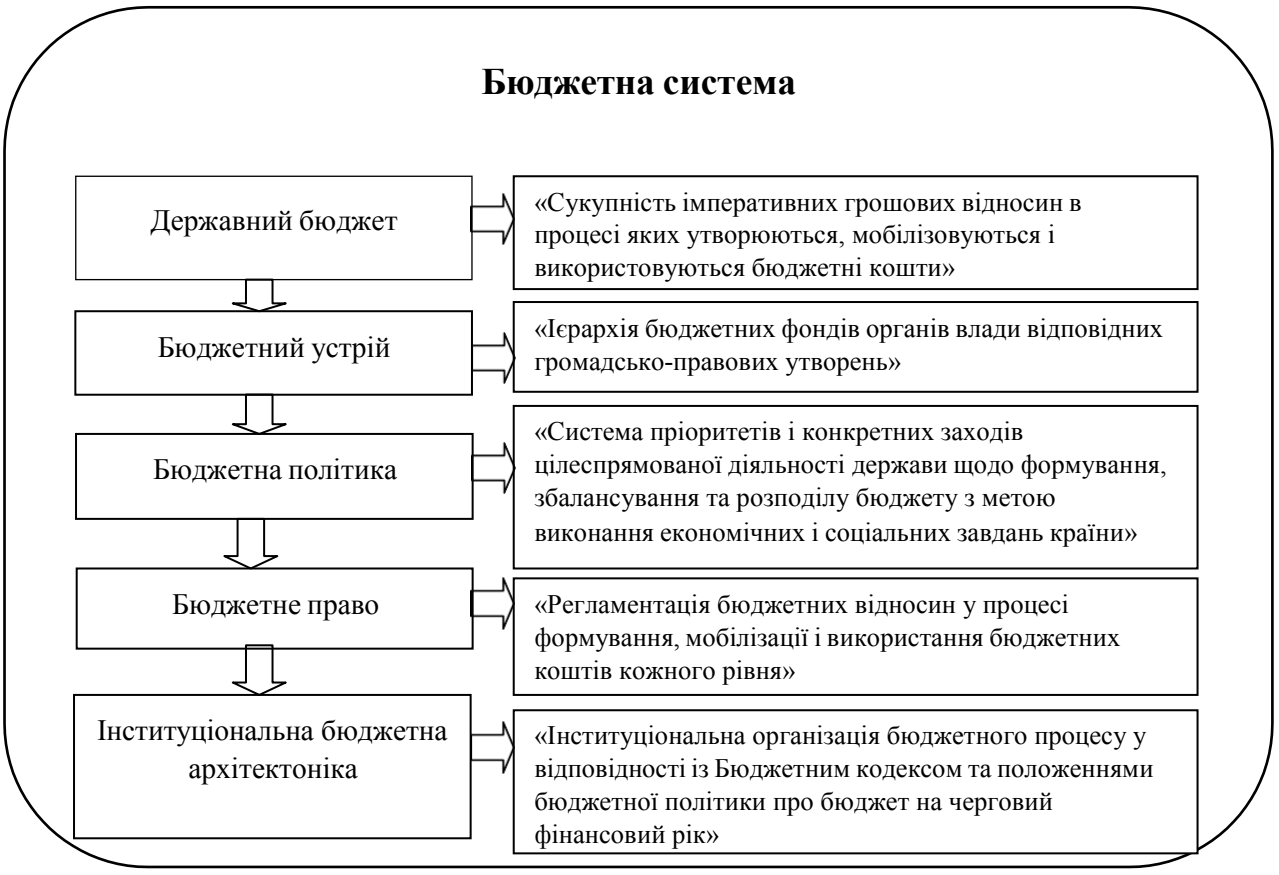

Рис. 1.2 Структура бюджетної системи України

Джерело: [5]

Основне підґрунтя бюджетної системи становлять принципи побудови. На них базується її функціонування та основується і формується Державний бюджет. Основними принципами є ті,які визначено в бюджетному законодавстві (БКУ). Їх продемонстровано на рис. 1.3 [5].

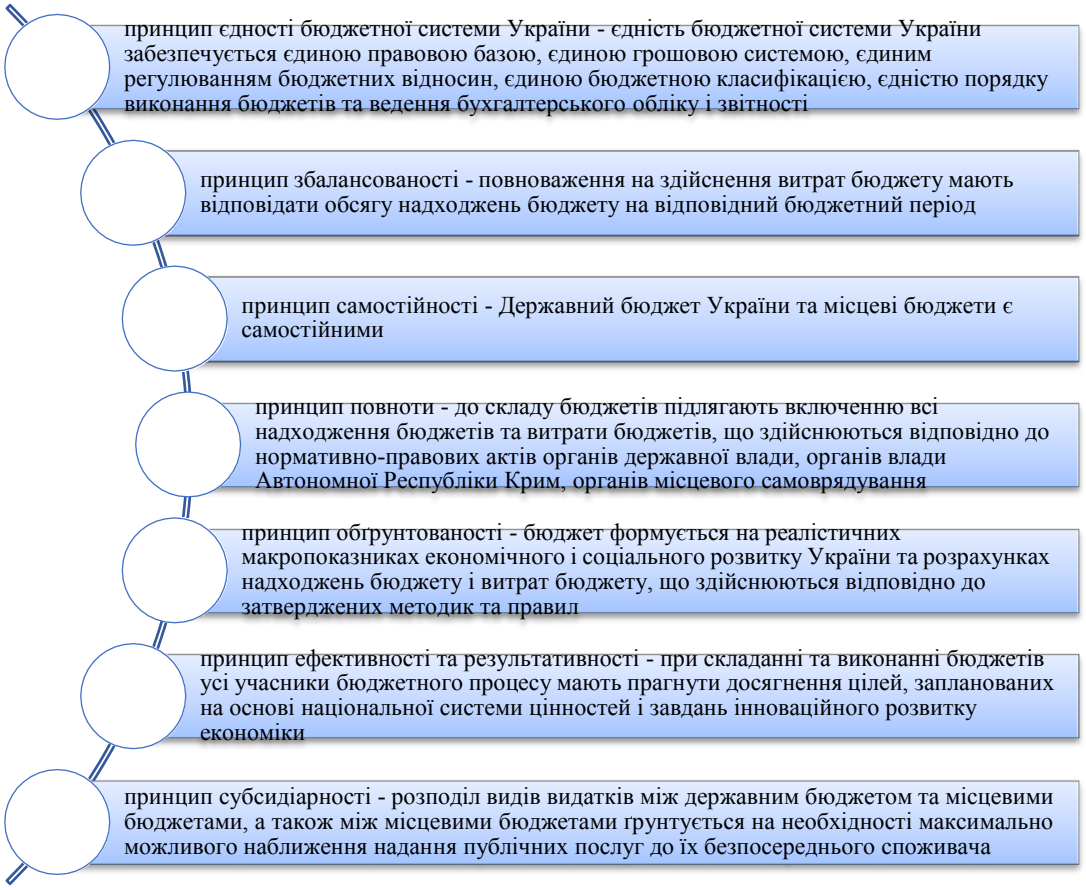

Рис. 1.3 Принципи побудови бюджетної системи України згідно БКУ

Джерело: [5]

Зауважимо, що в контексті розгляду державного бюджету основну увагу необхідно зосередити на його доходах. В науковій літературі існують різні класифікації доходів бюджету, але варто зупинитись на тих, які визначено на законодавчому рівні.

Зокрема у Бюджетному Кодексі України визначено такі джерела доходів (рис.1.4) [5]:

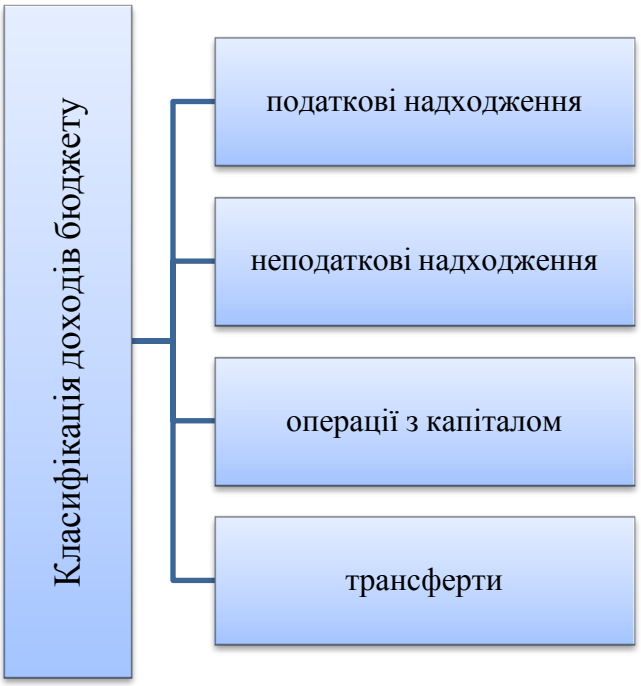

Рис. 1.4 Види доходів державного бюджету згідно чинного законодавства

Джерело: [5]

Зауважимо, що податкові надходження є основними доходами бюджету і становлять левову його частину. Їх визначають як обов’язкові надходження та збори, які справляються, як на макро, так і на мікрорівні, які врегульовано законодавчо. До них відносяться загальнодержавні та місцеві податки, збори та ін. обов'язкові платежі. Склад податкових надходжень відображено на рис. 1.5. [6].

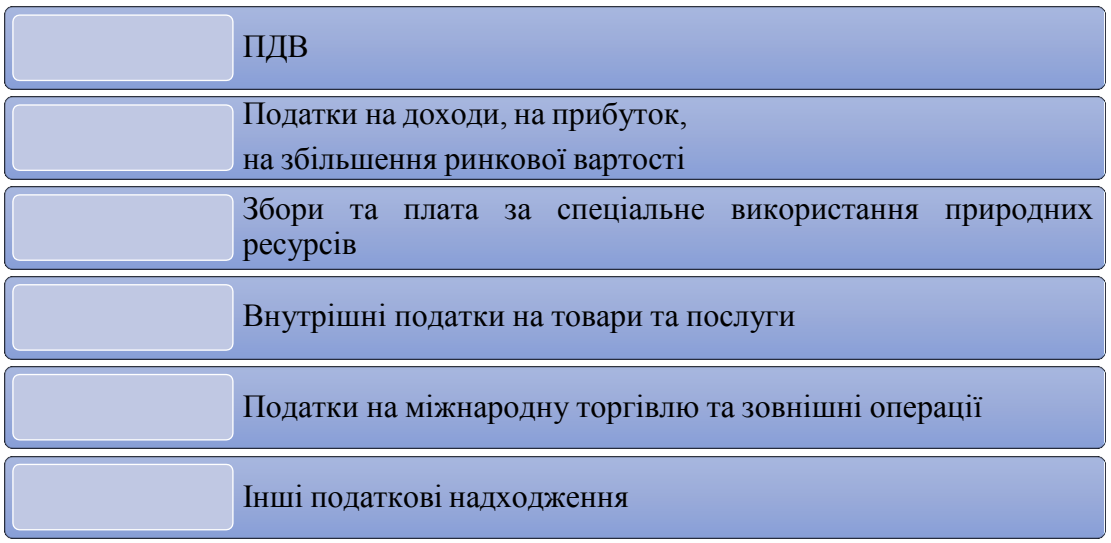

Рис. 1.5 Види податкових надходжень

Джерело: [6]

З ін. боку до доходів державного бюджету належать і неподаткові надходження. Під ними розуміють усі безповоротні надходження, крім доходів, що надходять від продажу капіталу, в т.ч. надходження від штрафів та санкцій (крім штрафів за порушення податкового законодавства). Додатково до них зараховуються добровільні, невідплатні поточні надходження із недержавних джерел.

До неподаткових надходжень відносять такі надходження як (рис. 1.6) [7, с. 36]:

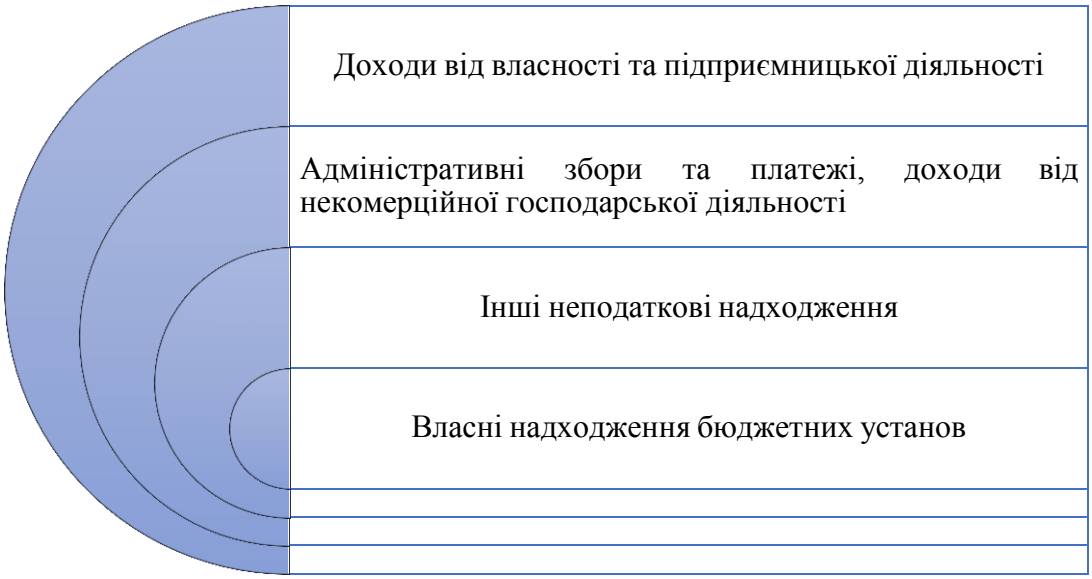

Рис. 1.6 Основні види неподаткових надходжень

Джерело: [7]

Разом з тим, згідно БКУ до доходів бюджету відносять і доходи від операцій з капіталом. До яких відносять: реалізацію основного капіталу, державних запасів, землі та нематеріальних активів та включають (рис. 1.7) [5]:

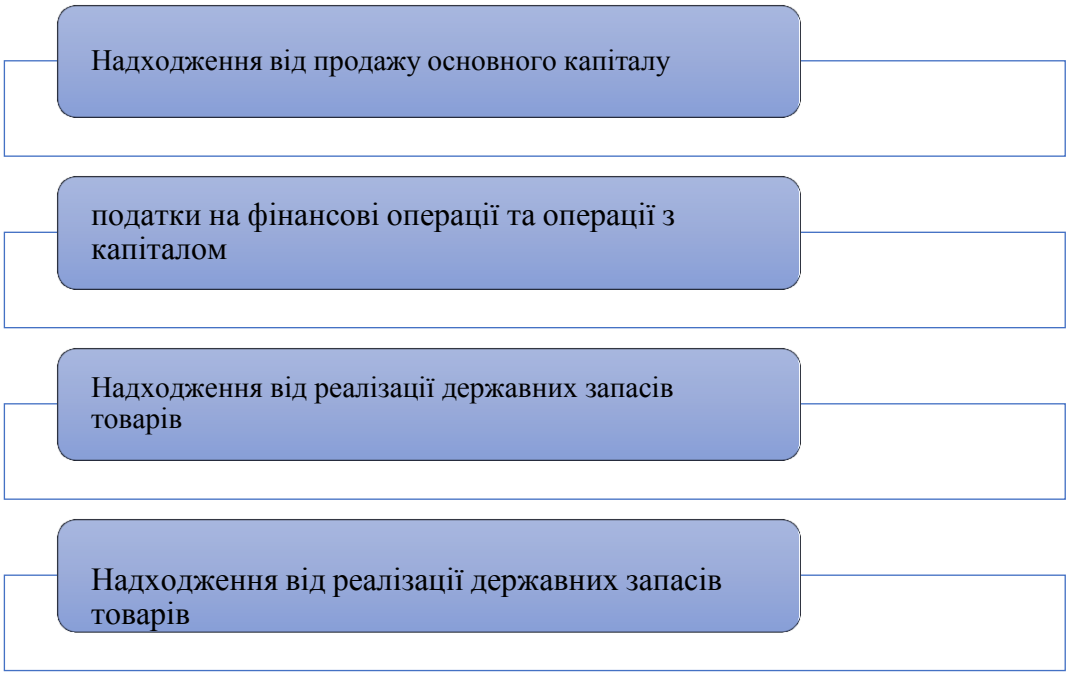

Рис. 1.7 Основні види доходів операцій з капіталом

Джерело: [5]

Офіційні трансферти згідно БКУ є безповоротною і безвідплатною фінансовою допомогою, яка включає невідплатні, безповоротні платежі, отримані від ін. органів державного управління, недержавних джерел чи міжнародних організацій. Вони можуть надходити від органів державного управління або урядів зарубіжних країн чи міжнародних організацій [5].

Згідно ст.. 96 БКУ «трансферти - це кошти, які одержані від ін. органів державної влади, ОМС, урядів ін. держав чи міжнародних організацій на безоплатній та безповоротній основі. Види трансфертів представлено на рис. 1.8. [5].

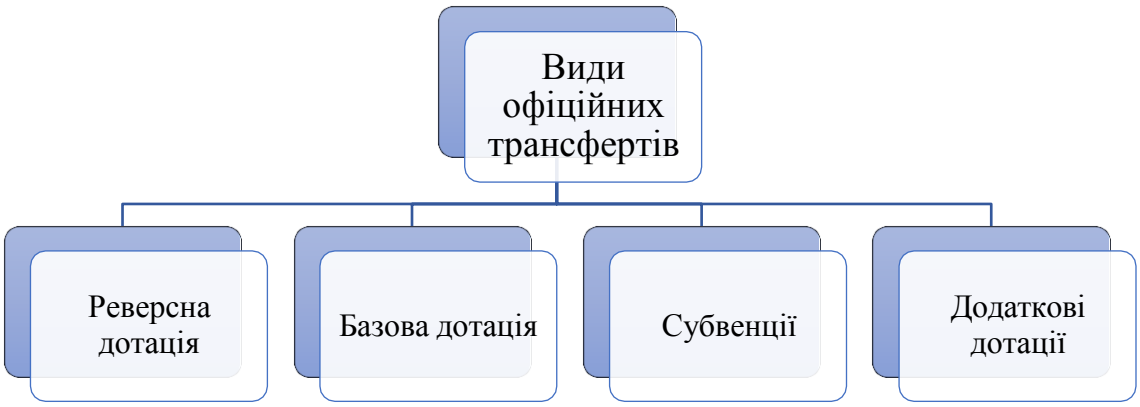

Рис. 1.8 Структура офіційних трансфертів згідно чинного законодавства

Джерело: [5]

В цілому доходи Державного бюджету залежать від таких чинників як [8]:

- стан економічного розвитку держави;
- рівень сплати платежів до бюджету,
-ефективність системи контролю за цими платежами.

Спираючись на структуру бюджету варто розглянути таку його складову як державні видатки. Під ними розуміють сукупність грошових відносин, що складаються у процесі розподілу та використання грошових ресурсів, як централізованих, так і децентралізованих задля фінансування основних витрат суспільства [8].

Видатки бюджету класифікують за певними критеріями (рис. 1.9) [5]:

1. за функціями, з виконанням яких пов'язані видатки (функціональна класифікація);
2. за економічною характеристикою операцій, при проведенні яких здійснюються видатки (економічна класифікація);
3. за ознакою головного розпорядника бюджетних коштів (відомча);
4. за бюджетними програмами (програмна).

Рис 1.9 Класифікація видатків Державного бюджету України
Джерело: [5]

Таким чином, підсумовуючи вищесказане, зауважимо, що було розглянуто сутність державного бюджету, бюджетної системи та принципи їх побудови. Разом з тим в процесі дослідження виникла необхідність розглянути складові державного бюджету, а саме: його доходи та видатки.

Зауважимо, що основним підґрунтям і головною базою є принципи бюджетної системи, які дають змогу ефективного її функціонування.

1.4. Податкові надходження як основне джерело наповнення Державного бюджету

Податкові надходження є одним із основних джерел фінансових ресурсів держави. Їх достатність дає можливість держави виконувати свої функції і завдання. Організація фінансування видатків, які здійснюються своєчасно в державі передбачає, існування достатньої інформації щодо обсягів фінансових ресурсів в майбутніх бюджетних періодах. Саме тому

прогнозування податкових надходжень у бюджеті може бути обов'язковим етапом організації бюджетного процесу в усіх країнах світу [9].

В Україні здійснюється планування і прогнозування бюджетних доходів у цілому та податкових надходжень зокрема за кожним видом податків. Слід зазначити, що обсяг прогнозних податкових надходжень, як правило, не співпадає із фактичними даними. Така ситуація, спонукає до постійного коректування бюджету на етапі його виконання. Це зменшує ефективність бюджетного процесу і часто змушує залучати зовнішні запозичення, які є додатковими ресурсами. Як правило, така невідповідність податкових надходжень виникає у разі кризових періодів. Оскільки інтенсивність і глибина кризових процесів часто являється вищими, а ніж у будь-яких отриманих прогнозах [10, с. 58].

Саме тому отримання найбільш чітких прогнозів їх обсягу є завжди актуальним і особливо важливими завданнями у період кризи.

На етапі сучасної економічної кризи в Україні носить довгостроковий характер та тривалістю може бути прирівняна з Великою депресією.

Збереження приблизно однакового рівня коливань такого стану до 2019 р. для усіх груп податків ілюструє, що в сучасному загостренні кризи домінує фактор, що яскраво проявився саме в період 2019-2021 рр. Однак зауважимо, що навіть в цей час не відбувалось погіршення макропоказників для української економіки та не було таким значущим, як це зазначалось у прогнозах. На основі оцінок експертів щодо прогнозів по ВВП України у 2020 р він повинен був зменшитись на 7,7 % (МВФ), 3,5 % (Світовий банк), 7 % (за базовим сценарієм Німецької економічної команди GET) [11, с. 63]. Фактичне падіння ВВП склало 4 %. Що стосується зростання споживчих цін, то прогноз МВФ базувався на тому, що вони зростуть на 4,5 % у 2020 році і на 7,2 % у 2021 році. Фактична інфляція за споживчими цінами у 2020 році була на рівні 2,7 % [11, с. 64].

Таким чином, застосування вірно вибраних інструментів державної фінансової політики на сучасному етапі розвитку є одним з тих рідкісних

моментів, який може викликати значні позитивні тенденції в економіці. Перш за все, це стосується податкової політики, яка у переважній більшості країн визнається як найбільш дієва в регулюванні економічного розвитку.

Застосування інструментів податкової політики пропонується диференціювати відповідно до типу динаміки податкових надходжень (рис.1.10) [12, с. 44]:

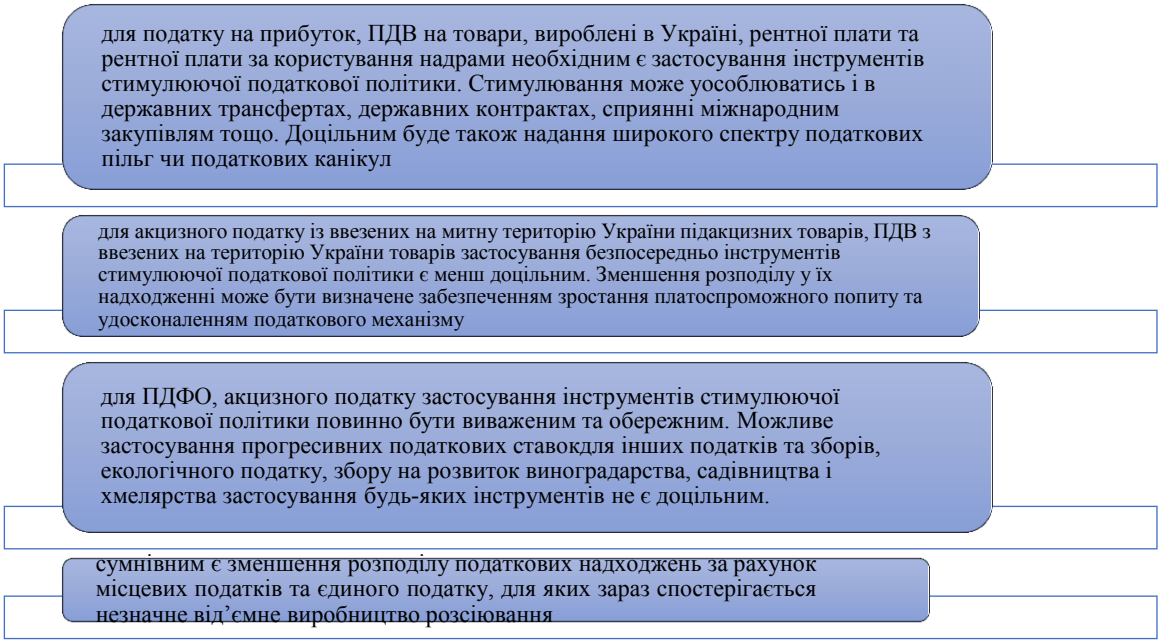

Рис. 1.10 Інструменти підвищення податкових надходжень

Джерело: [12]

Збільшення обсягу податкових надходжень за рахунок місцевих податків і зборів обумовить зростання їх волатильності, оскільки вони по своїй суті є паушальними. Збільшення значущості цих податків негативно впливає на волатильність надходжень від них, оскільки вони концентрують ризик у приватному споживанні. Зважаючи на хаотичний характер динаміки податкових надходжень від них збільшення їх волатильності стане природним наслідком посилення фіскальної значущості [11, с.65].

Нині в Україні реформування податкової системи і трансформація податкової політики спрямовані на зміну основних інституційних засад її здійснення, а також удосконалення податкового механізму.

Зауважимо, що виважена і ефективна політика у цій сфері дасть змогу

акумулювати значні фінансові ресурси до бюджету. Саме тому основними пріоритетними заходами цієї політики мають бути такі (рис. 1.11) [11, с. 67]:

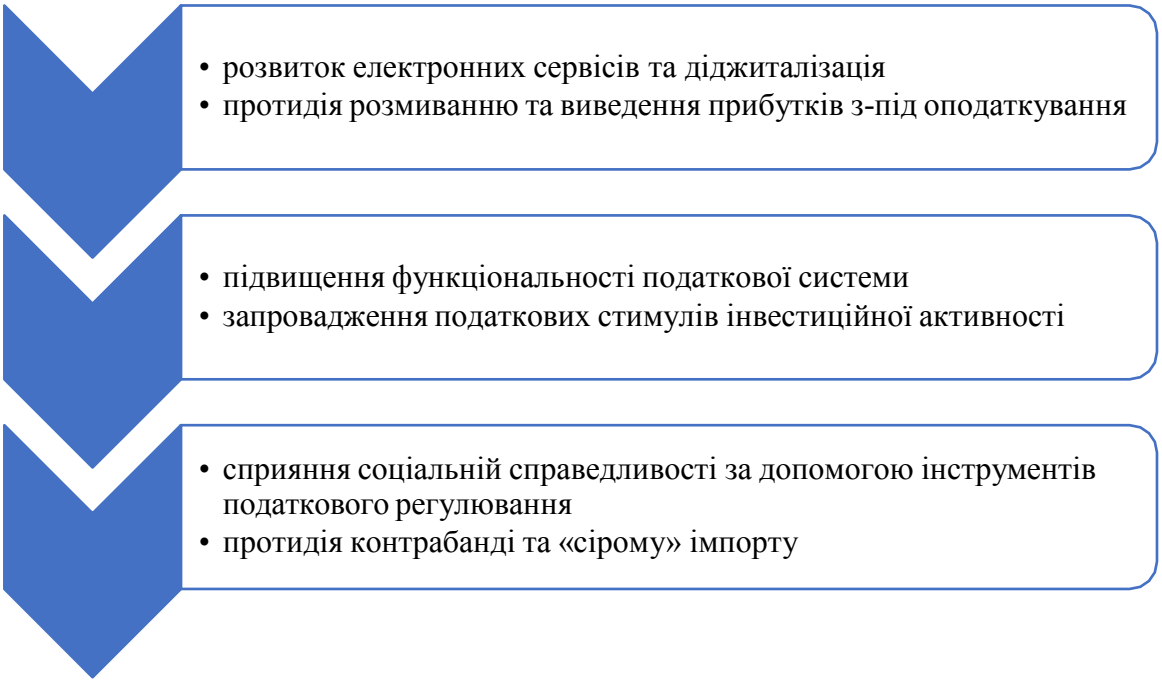

Рис. 1.11 Основні пріоритети податкової політики

Джерело: [11]

Зазначені вище напрями переважно пов’язані із рівновагою процесу формування податкових надходжень. Серед основних інструментів, які призведуть та сприятимуть економічному зростанню можна виокремити такі як [13, с. 55]:

- запровадження зниженої ставки ПДВ на товари першої необхідності;
- введення прогресивної шкали оподаткування доходів фізичних осіб;
- наближення майнових податків до ринкової вартості землі і нерухомості;
- значне спрощення процедури задля розширення практики застосування податкової соціальної пільги і податкової знижки.

Передусім використання даних інструментів спрямовано переважно на стимулювання розвитку споживання. В результаті це вплине опосередковано

на реальний сектор економіки. Варто зауважити, що саме стимулювання сфери матеріального виробництва дає підстави щодо зростання обсягу податкових надходжень в Україні. Разом з тим, потрібно брати до уваги той факт, що Україна знаходиться в стані війни з агресором тому саме зважена політика в бюджетній, податковій і ін. сферах дасть змогу врівноважити державний бюджет в тому числі і за рахунок податкових надходжень, які є ключовими у складі доходної його частини. Деякі дослідження показують, що економічне зростання не завжди призводить до значного збільшення податкових надходжень, якщо держава перебуває у стані кризи [14, с. 86]. Саме тому, зміна вектору цієї політики має довгострокові наслідки на майбутнє. З іншого боку, спочатку на перших етапах її реалізації вона матиме негативні фіскальні наслідки.

Таким чином, підсумовуючи вищесказане зауважимо, що певні деструктивні процеси, які відбуваються в Україні на даний час обумовлюють порушення закономірностей у макроекономічних процесах та на основі цього виникають кризові явища. Передусім це стосується державного бюджету, його наповнення, збалансування і формування податкових надходжень. Їх обсяг у такий період спрогнозувати дуже важко і достовірність таких прогнозів залишається під питанням.

Передусім зауважимо, що податкові надходження відіграють велику роль у забезпеченні сталого економічного та соціального розвитку держави. Їх значення щодо наповнення до бюджету важко переоцінити.

Крім того, зауважимо, що основними бюджетоутворюючими податками, які наповнюють державний бюджет є податок на прибуток підприємств, ПДВ, ПДФО, акцизний податок, рентна плати, рентної плати за користування надрами та ін. З іншого боку, є доцільним удосконалення механізму їх адміністрування, запровадження прогресивної ставки оподаткування для ПДФО та ін. Наразі Україна переживає складні часи, тому використання ефективних податкових інструментів для подолання кризових процесів повинно реалізовуватись максимально ефективно.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ У ДОХОДАХ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз структури доходів Державного бюджету України

В умовах воєнного стану особливе місце займає Державний бюджет України. Постійна необхідність у фінансуванні соціально-економічного розвитку та підтримці обороноздатності країни потребує аналізу існуючих та пошуку оптимальних шляхів приросту доходної частини державного бюджету. Через державний бюджет як основний централізований фонд фінансових ресурсів здійснюється розподіл бюджетних коштів, спрямований в першу чергу на підтримку обороноздатності армії (придбання зброї, комплектуючих, медикаментів, військового спорядження), фінансування сфери соціального забезпечення (допомога внутрішньо переміщеним особам, субсидії, захист незахищених верств населення тощо).

Бюджетні витрати вимагають безперервних фінансових надходжень, однак на сучасному етапі розвитку потенційне зростання доходності Державного бюджету України обмежене наступними факторами:

- військова агресія спровокувала руйнування реального сектору економіки, який формував основну частину вартості валового внутрішнього продукту;

- міграція трудового населення як в межах України, так і за кордоном призвела до зниження податкоспроможності окремих регіонів, зниження виробничого потенціалу;

- значні руйнування соціальної інфраструктури призвели до зростання витрат, які в потенційному майбутньому не матимуть економічного ефекту (віддачі);

- зростання залежності економіки країни від зовнішніх джерел фінансування;

- відсутність достатньої спроможності обслуговувати сукупний

державний борг.

Враховуючи еволюцію розвитку держави варто відзначити, що основну частину доходів бюджетів країн в процесі історичного розвитку становили різні категорії надходжень: доходи від завойовницьких війн, рабовласництва, торгівлі, доходи у наслідок великих географічних відкриттів тощо. Проте незмінною складовою в доходах бюджетів різних країн були податки, які протягом переходу до сучасної форми змінювали форму, бази оподаткування та механізм акумулювання в межах держави.

Доходна частина за якісним наповненням суттєво не відрізняється від зарубіжних аналогів з точки зору джерел формування Державного бюджету (див. табл. 2.1). За даними Міністерства фінансів України найбільшу частку надходжень становлять податкові платежі. З 2016 по 2021 рік сума податкових надходжень зросла на 603,2 млрд грн, у порівнянні з іншими статтями доходів це найбільший приріст у складі доходної частини бюджету.

Таблиця 2.1

Динаміка формування доходної частини Державного бюджету України з 2016 по 2021 роки

млрд. грн.

Бюджетні надходження	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**Абсолютне відхилення 2021/2016**
Податкові надходження	503,9	627,1	753,8	799,7	851,1	1107,1	603,2
Неподаткові надходження	103,6	128,6	164,4	186,8	213	175,4	71,8
Доходи від операцій з капіталом	0,2	0,3	0,7	0,2	0,8	0,3	0,1
Доходи від Європейського союзу та інших міжнародних організацій	4,1	1,6	1,4	1,1	1,0	1,3	-2,8
Цільові фонди	0,3	29,8	0,2	1,8	0,2	0,2	-0,1
Офіційні трансферти	4,2	6,0	7,3	8,7	10,7	12,6	8,4
Всього доходів	616,3	793,4	928,1	998,3	1076,0	1296,8	680,5

Джерело: [16,17]

Досліджуючи загальну структуру доходів бюджету України варто відзначити значну залежність країни від податкової складової (див. рис. 2.1.). Частка податкових надходжень у доходах Державного бюджету України сягає більше ніж 50%.

Рис. 2.1. Динаміка формування доходної частини Державного бюджету України та податкових надходжень з 2016 по 2021 роки, млрд грн.

Джерело: [16,17]

У 2016-2018 роках обсяг податкових надходжень у доходній частині бюджету країни становив 82%. У 2019 році частка податкових платежів знизилась на 2%, становила 80% від загального обсягу надходжень. Така ситуація на даному проміжку часу пов'язані із коронавірусною інфекцією, яка спричинила події, що знайшли подальше відображення в наступних аспектах:

-зниження рівня підприємницької активності переважної більшості суб'єктів господарювання

-зниження купівельної спроможності громадян у зв'язку з карантинними обмеженнями

-зниження частки експортних операцій у розрізі окремих галузей промисловості

-низький рівень розвитку електронної форми торгівлі в межах України у порівнянні з світовими державами тощо.

У 2020 році частка податкових надходжень знизилась ще на 1 % і становила 79%. Станом на 2021 рік загальна сума податків у Державному бюджеті становила 85,4%, річний приріст склав 6,4% (у грошовому вираженні зростання становило 256 млрд грн). Така залежність держави від податкових надходжень дозволяє припустити наявність високого ступеня податкового навантаження, яке закладено в основі фіскального бюджетного потенціалу (див. табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Динаміка окремих показників податкового навантаження в Україні з 2016 по 2021 роки

%

Показник	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Рівень бюджетного податкового навантаження	27,3	28,6	28,0	27,0	27,1	27,0
Податкове навантаження на працю	10,8	9,8	9,9	10,9	11,1	11
Загальний коефіцієнт податкового навантаження	38,1	38,4	37,6	37,8	38,2	38,3

Джерело: [18,19]

Слід зазначити, що чіткої тенденції щодо рівня податкового навантаження на прослідковується. Однак зрозуміло, що основний тягар податків припадає саме на трудові ресурси (працююче населення). Окрім основних податків, які вони сплачують з доходу, населення виступає платниками і непрямих податків, основна частка яких представлена податком на додану вартість та акцизами. На основі вищевказаного можна виділити такі недоліки організацій податкової системи в Україні:

1.податки в Україні мають переважно фіскальний характер. Тобто поза виконанням основної функції-наповнення Державного бюджета, податки не виступають інструментом активізації підприємницької діяльності.

2.висока частка витрат на адміністрування податків та зборів. За даними Державної податкової служби України витрати на адміністрування податків у 2021 році у порівнянні з 2017 роком зросли у 2,5 рази[19].

3.спрощена система оподаткування теж не виправдала сподівань: відсутність відповідного механізму мотивації підприємств створює умови для гальмування подальшого економічного розвитку та інше.

Друге місце у структурі доходів Державного бюджету займають неподаткові надходження(див. табл. 2.3). У порівнянні з податковими доходами Державного бюджету України розмір неподаткових надходжень важко спланувати та прогнозувати на наступний бюджетний період.

Таблиця 2.3

Неподаткові надходження у структурі Державного бюджету України з 2016 по 2021 роки

млрд грн

Надходження	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**Абсолютне відхилення**
Доходи від власності та підприємницької діяльності	51,6	71,5	87,2	114,4	119,1	56,0	4,4
Адміністративні збори та платежі	8	10	18	10,4	9,8	13	5
Власні надходження бюджетних установ	34,1	35,5	46,7	46,1	67	88,4	54,3
Інші неподаткові надходження	10	11	12	16	21,3	18	8
Всього	103,6	128,6	164,4	186,8	213	175,4	71,8

Джерело: [16,17]

Найбільшу питому вагу у загальній структурі неподаткових надходжень займають доходи від власності та підприємницької діяльності. Протягом 2016-2019 років спостерігається збільшення даної статті доходів на 62,8 млрд грн., з 2019 по 2020 роки зростання доходів від власності та підприємницької діяльності становило 5,3 млрд грн. Станом на 2021 рік у порівнянні з попереднім бюджетним періодом сума доходу зменшилась на 63,1 млрд грн., рівень доходу знизився практично до рівня 2016 року із різницею в 5,6 млрд
грн.

Основними джерелами надходжень бюджетних установ є:

1. Плата за послуги, які надаються конкретною бюджетною установою, закріплені на законодавчому рівні.
2. Грошові кошти, отримані бюджетними установами від додаткових господарських операцій.
3. Орендна плата за оренду приміщень бюджетних установ.
4. Кошти, які можуть бути отримані від реалізації бюджетного майна відмінного від нерухомого.
5. Благодійні внески громадян та юридичних осіб.

З 2016 по 2021 рік сума доходів бюджетних установ в Україні зросла на 54,3 млрд грн. Станом на 2016-2017 роки доходи бюджетних установ збільшились на 1,4 млрд, грн, у 2019 порівняно з 2017 доходи бюджетних установ склали 46,1 млрд грн (приріст становив 11.4 млрд. грн). У 2021 році спостерігається найсуттєвіше зростання доходів бюджетних установ на 21,4 млрд грн. у порівнянні з 2020 роком.

Стаття доходів адміністративних платежів є найменш значущою у порівнянні з попередніми джерелами доходів. Загальне зростання даної статті видатків з 2016 по 2021 рік склало 8 млрд грн. Оскільки дана стаття доходів бюджету в переважній більшості формується за рахунок адміністративних правопорушень, динаміка її зростання є найменш суттєвою.

Крім того, доходи Державного бюджету України формуються за рахунок доходів від операцій з капіталом та державних цільових фондів. Ці дві групи не мають великого фіскального ефекту, проте тривалий період є невід'ємною складовою бюджету держави (див. рис. 2.2). Доходи від операцій з капіталом формуються у межах Державного бюджету за рахунок реалізації об'єктів державної власності, запасів готової продукції, продажу земельних та інших
нематеріальних активів.

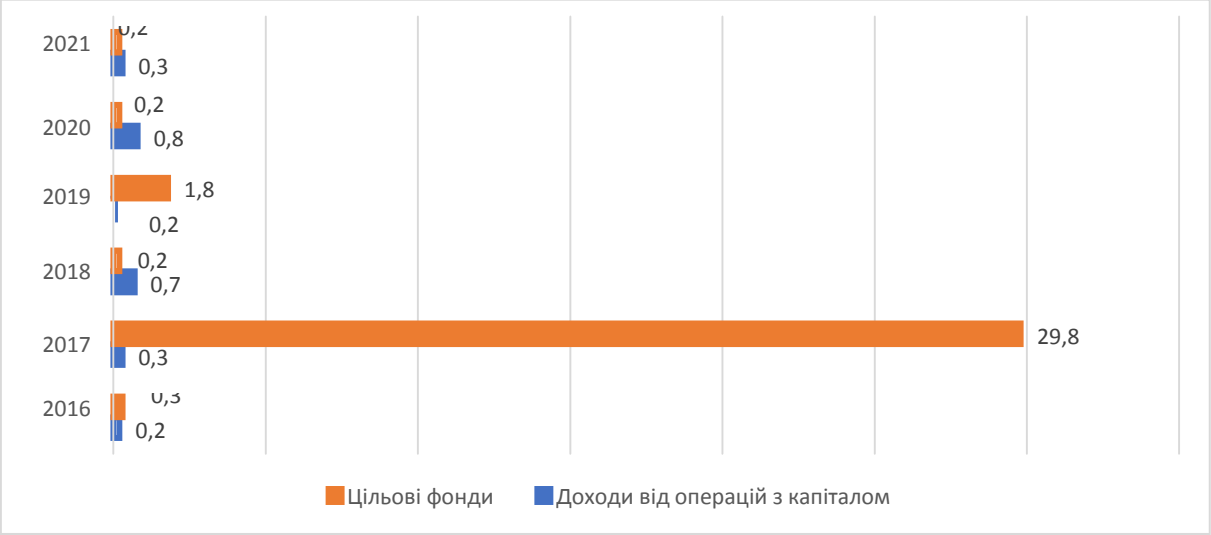

Рис.2.2. Динаміка доходів Державного бюджету України за рахунок доходів від операцій з капіталом та цільових фондів з 2016 по 2021 рік, млрд грн

Джерело: [16,17]

Обсяг доходів від операцій з капіталом суттєво не змінюється протягом 2016-2017 років, загальний приріст склав 0,1 млрд грн, у 2018 порівняно з 2017 роком зростання відбулось на суму 0,4 млрд грн. Найбільший приріст доходу від операцій з капіталом спостерігається у 2020 році, становить 0,6 млрд грн. станом на 2023 рік обсяг даної статті доходів повернувся до рівня 2017 року. Незначна динаміка даної групи надходжень демонструє бажання державних органів влади зберегти існуюче національне багатство у межах народної власності.

Розмір надходжень до цільових фондів в межах бюджетних коштів найбільшого приросту набув у 2017 році, доходи становили 29,8 млрд грн. Кошти, акумульовані в цьому році за даними Міністерства фінансів України були використані для підсилення обороноздатності країни (оборонний комплекс). Незначний приріст даного доходу прослідковується у 2019 році (1,8 млрд грн), однак у всі інші досліджувані періоди коливання надходжень цільових фондів коливається в межах 0,2-0,3 млрд грн[22].

Варто відзначити, що тривалий період часу Державний бюджет України має значний обсяг дефіциту, що змушує владу до пошуку нових джерел фінансування державних витрат поза межами держави. Перелік запозичених ресурсів станом на 2022 рік відображений в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Обсяг позик міжнародних організацій станом на початок 2022 року

Програма фінансування	Позичальник	Сума позики
Прискорення інвестицій у сільське господарство України	Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР)	3,5 млн. дол США
Друге додаткове фінансування, спрямоване на подолання наслідків пандемії COVID-19	МБРР	40 млн. дол. США
Додаткове фінансування проекту Екстрене реагування на COVID-19 та вакцинація в Україні	МБРР	14 млн. дол США
Екстренне реагування на COVID-19 та вакцинація в Україні	МБРР	4,9 млн. дол США
Rapid Financing Instrument	Міжнародний валютний фонд	1,4 млрд. дол США
Екстрена макрофінансова допомога	Європейський Союз (ЄС)	0,6 млрд. євро
Проєкт основного кредиту для малих, середніх підприємств та компаній з низьким рівнем капіталізації	Європейський інвестиційний банк (ЄІБ)	257 млн. євро
Додаткова позика до Другої позики на політику розвитку в сфері економічного відновлення	МБРР	0,3 млрд. євро
Екстренне реагування на COVID-19 та вакцинація в Україні	МБРР	91,5 млн. дол
Основний кредит для аграрної галузі	ЄІБ	382 млн. євро

Джерело: [23]

Не зважаючи на вагому суму залучених коштів із зовнішніх джерел, накопичення такого виду боргових ресурсів чинить масу загроз для подальшого розвитку бюджетних відносин, зокрема:

-зростання потреби у обслуговуванні боргових зобов'язань

-додатковий тиск на бюджетний процес, оскільки виникає необхідність компенсації залучених коштів

-загроза борговій безпеці держави

-борговий тиск з розрахунку на душу населення

-зростання податкового тиску

-загроза дефолту.

Трансферти в доходах Державного бюджету України на нашу думку служать скоріше не джерелом надходження, а інструментом перерозподілу фінансових ресурсів маж бюджетами усіх рівнів для вирівнювання фінансової спроможності окремих територій. Динаміка надходжень до Державного бюджету України відображена на рисунку 2.3.

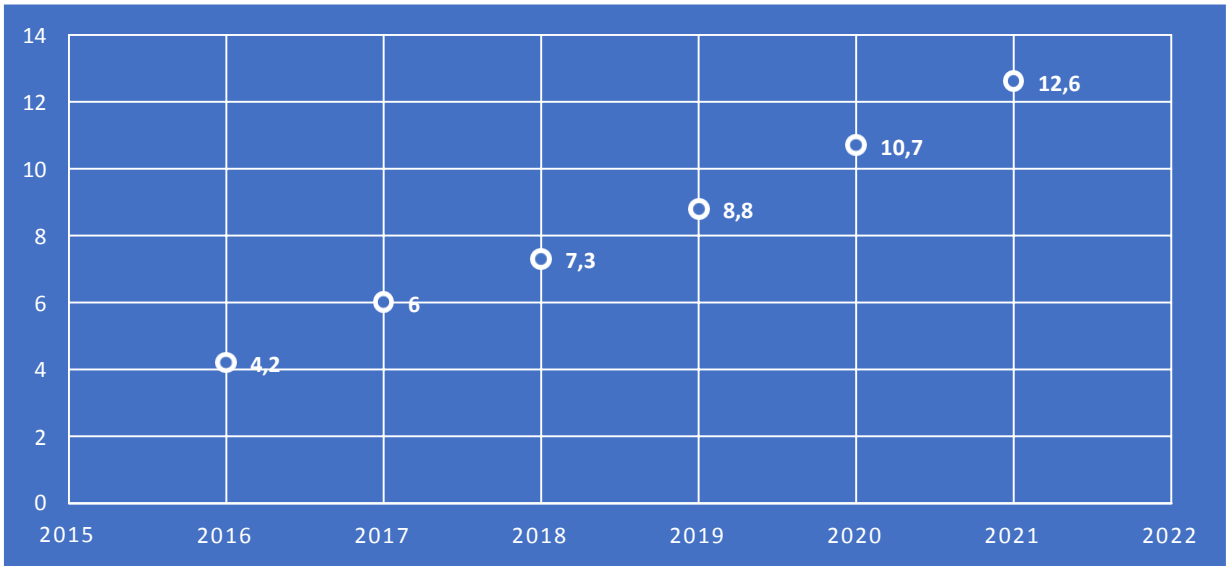

Рис. 2.3. Обсяг трансфертів у доходах Державного бюджету України з 2016 по 2022 рр, млрд грн

Джерело: [16,17]

Бюджетні трансферти у динаміці щорічно зростають з 2016 по 2022 рік. Щорічний приріст коливається у межах від 1,3 до 1,9 млрд грн. основна маса даних трансфертів -реверсна та базова дотації.

Неподаткові надходження у структурі державного бюджету, які формуються за рахунок внутрішніх джерел надходження займають незначну питому вагу у структурі доходів Державного бюджету України. З точки зору перспективного планування платежі такого виду важко спрогнозувати в ході розробки бюджетних прогнозів, вони мають незначний фіскальний потенціал.

В цілому варто зазначити, що в структурі Державного бюджету України провідну роль посідають податкові надходження. Саме тому варто зосередити увагу на динаміці розвитку формування податкових надходжень, виокремлення характерних ознак та особливостей.

2.2. Динаміка надходжень податкових платежів Державного бюджету країни

Дослідження, проведені в теоретичні частині дослідження свідчать про те, що основними джерелами надходжень до Державного бюджету України є прямі та непрямі податки. Кожна з цих форм має прямий або опосередкований вплив на діяльність всіх платників податків, проте фіскальна ефективність кожної окремої групи значно різниться за кількісними ознаками.

Непрямі податки в Україні представлені податком на додану вартість та акцизними податками. В доходах Державного бюджету України найбільшу частку становить дохід від податку на додану вартість. Статистичні дані, опубліковані Міністерством фінансів України, демонструють щорічне зростання цієї складової Державного бюджету. Порівнюючи суми надходжень від податку на додану вартість та загального обсягу надходжень Державного

бюджету України слід відзначити значну залежність бюджетних надходжень від ПДВ, його частка у загальній структурі коливається від 40 до 47 % (див.рис.2.4.)

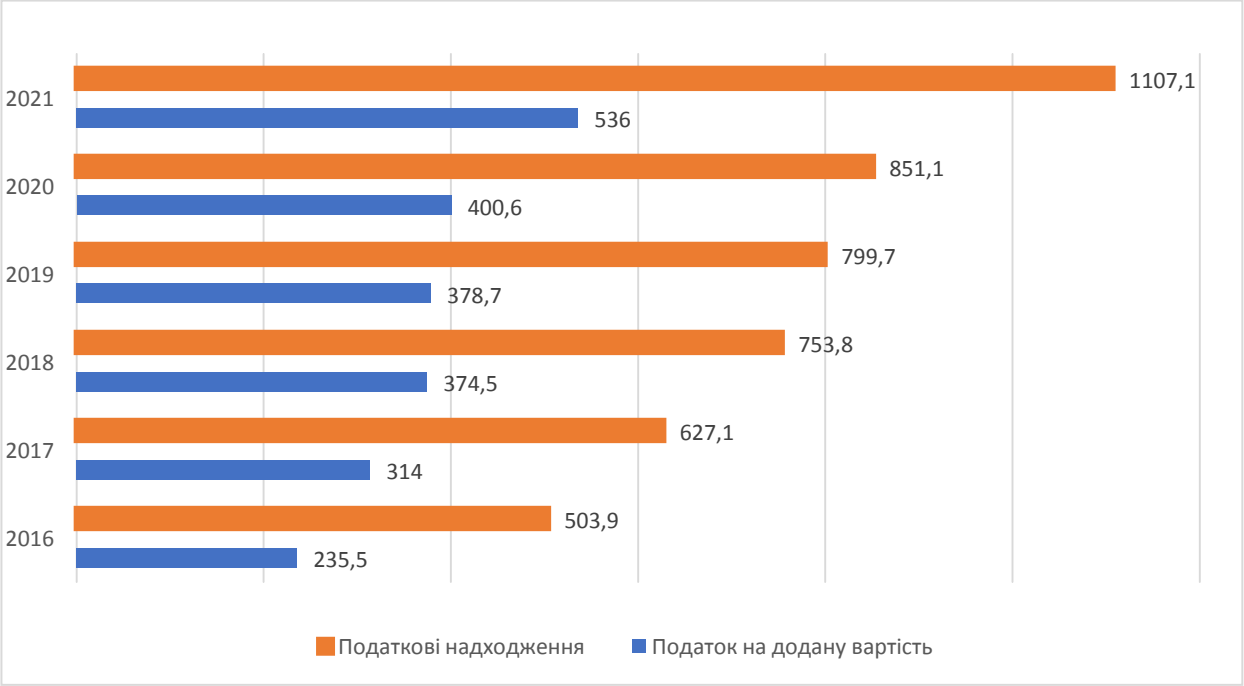

Рис. 2.4. Надходження податку на додану вартість та загальний обсяг надходжень до Державного бюджету України з 2016 по 2021 рік, млрд грн

Джерело: [16,17]

З 2016 по 2017 рік надходження податку на додану вартість зросли на 78,5 млрд грн., у 2018 порівняно з попереднім бюджетним періодом надходження з ПДВ зросли на 60,5 млрд грн. Найменший обсяг зростання припадає на 2018-2020 роки- 26,1 млрд грн. Це насамперед пов'язано і появою коронавірусної інфекції, яка спровокувала зменшення рівня споживання та реалізації продукції.

Не зважаючи на високий фіскальний потенціал податку на додану вартість в структурі доходів Державного бюджету України, варто відмітити основний його недоліків-великі обсяги бюджетного відшкодування (див табл. 2.5.)

Таблиця 2.5

Обсяги відшкодування податку на додану вартість з Державного бюджету станом на 2017-2021 роки

млн грн

Станом на початок року	Заявлені суми на відшкодування ПДВ	Фактичні відшкодування за рахунок бюджетних коштів	Залишок заявлених коштів на відшкодування ПДВ
01.02.2017	97857,6	94405,4	12172,2
01.01.2018	121034,2	120060,6	15267,1
01.01.2019	146361,3	131659,4	28705,1
01.01.2020	152801	151901,2	27939,4
01.01.2021	136320,4	143108,6	18281,4

Джерело:[19,20,21]

За даними Державної податкової служби України спостерігається поступове зростання заборгованості держави щодо відшкодування ПДВ. Незначне зменшення відбулось протягом 2020-2021 років, проте залишок заявлених коштів на відшкодування є більшим ніж фактичні відшкодування заявлених сум податку. Наявність необхідності відшкодування значно зменшує фіскальну ефективність зазначеного податку.

Іванишина О.С., Порохнюк І.І. виділяють основні проблеми, які виникають в процесі функціонування податку на додану вартість:

1. Нестабільне законодавче забезпечення у сфері податкового регулювання.
2. Складна система нарахування податку та його стягнення з кінцевого споживача.
3. Відсутність бази виробників, яка дозволила б спростити процес планування та прогнозування сум податкових надходжень на наступний бюджетний період.
4. Відсутність прозорої системи відшкодування ПДВ.

5.Широкий спектр корупційних схем отримання бюджетного відшкодування на основі підроблених документів або відсутності виробничих процесів.

6.Низький рівень податкової культури, який відображається у відсутності достатньої кількості податкових консультацій та освітченості працездатного населення.

7.Недосконала система електронного обліку платників податків [25, с.186].

З точки зору економічної ефективності, непрямі податки мають ряд переваг порівняно з системою прямого оподаткування. До основних з них відносять: швидкість наповнення Державного бюджету(зумовлено прямою залежністю від рівня споживчої активності проміжного або кінцевого споживача), поєднання різних підходів до визначення об'єкта оподаткування та форм стягнення податків, вплив на кінцеву вартість спожитого товару, високий фіскальний потенціал непрямого оподаткування[24, с.6].

Наступною групою податків за рівнем фіскальної ефективності є специфічні акцизи. Ці податки накладаються на товари розкошу, які не входять до першочергових потреб суспільства. До них відносять алкогольні напої, тютюнові вироби, пальне, автомобілі тощо. Динаміка надходжень даного виду податку відображена на рисунку 2.5.

На думку Дмитренко А.В., Лебедик Г.В акцизні податки мають ряд переваг:

-нейтральний підхід між вибором поточного або кінцевого споживача

-у порівнянні з податками на доходи акцизи є більш прийнятними для населення країн

-може виступати регулятором споживання на окремі групи товарів

-спрощена система адміністрування у порівнянні з іншими податками в Україні [28, с.74].

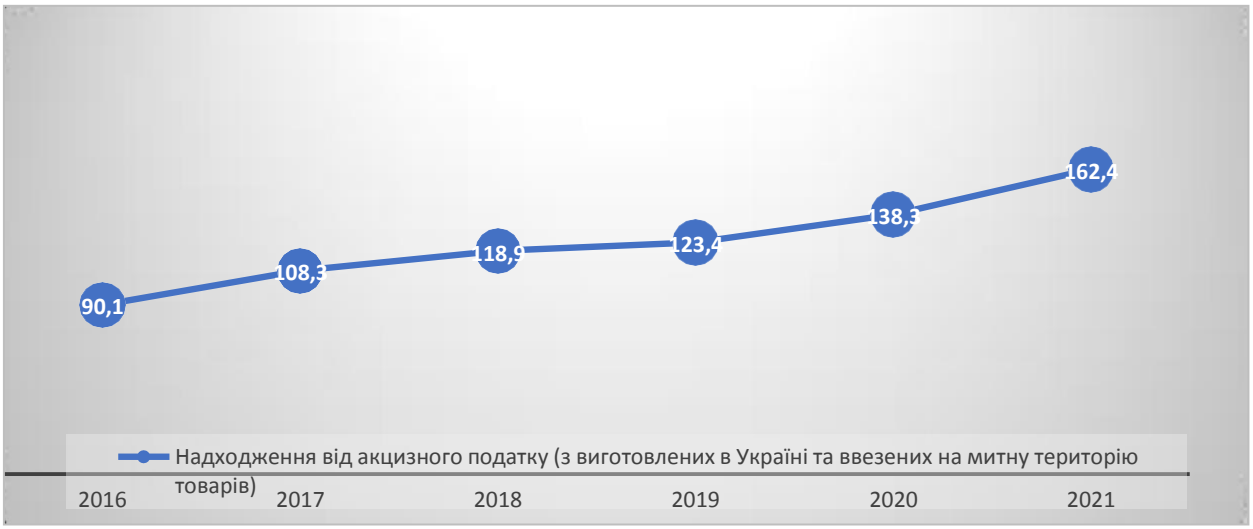

Рис. 2.5. Динаміка надходження акцизного податку до Державного бюджету України з 2016 по 2021 рік, млрд грн

Джерело: [16,17]

Динаміка надходжень акцизного податку до Державного бюджету України характеризується щорічним його зростанням. Протягом досліджуваного періоду зростання податку відбулось на суму 72,3 млрд грн., найбільше зростання спостерігається з 2016 по 2017 (18,2 млрд грн) та 2020-2021 роки (24,1 млрд грн).

Недоліки справляння акцизів можна об’єднати у складові:

-вагомий вплив на процеси ціноутворення

-недостатня міра врахування платоспроможності споживачів підакцизних товарів

-більша частка акцизів зосереджена у доходах малозабезпечених верств населення

Часткове обмеження споживання, що у перспективі може спричинити скорочення обсягів виробництва певних груп товарів

-зростання перспективи тіньового товарообігу тощо [28, с.74].

Мито в структурі доходів Державного бюджету України має невисокий

рівень надходжень (див.рис.2.6) . Найбільша частка припадає на ввізне мито, з 2016 по 2021р надходження даного виду мита зросли на 16.8 млрд грн. Така динаміка демонструє залежність держави від імпорту, що в подальшому може негативно вплинути на сальдо платіжного балансу.

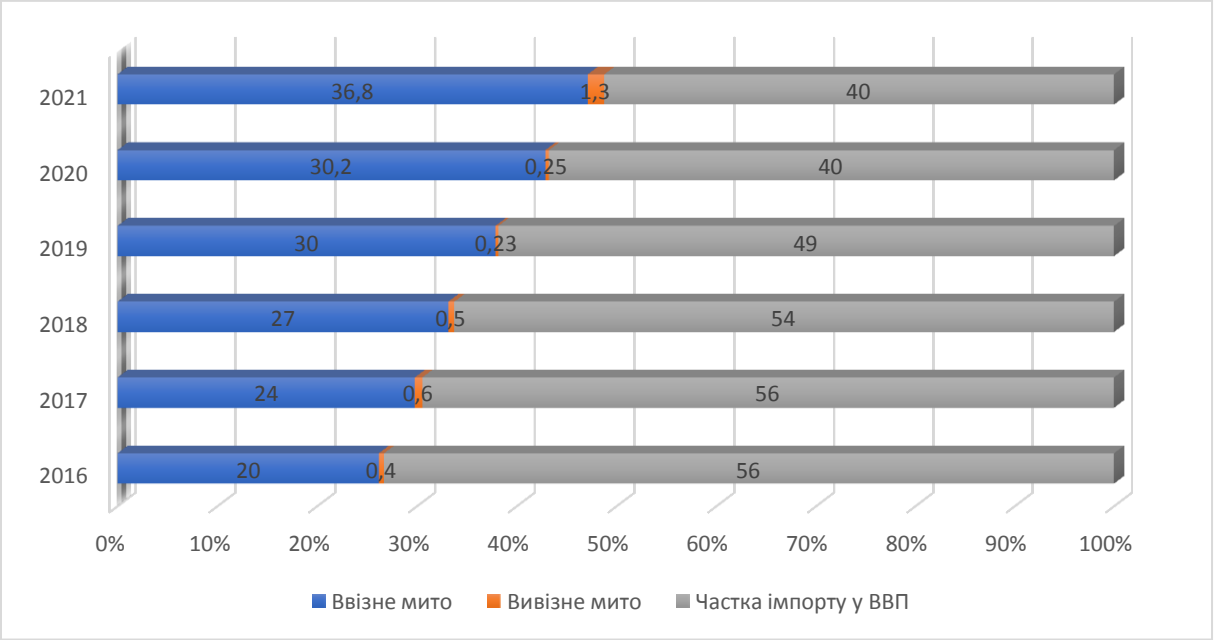

Рис 2.6. Обсяг ввізного та вивізного мита, що надходить до Державного бюджету України, млрд грн.

Джерело: [16,17]

До основних причин, які прямо впливають на розмір митних платежів до Державного бюджету України варто віднести:

1.високий ступінь тінізації економіки

2.наявність корупційних схем

3. недоліки у законодавчій сфері.

Наступною групою податків, які забезпечують кількісні параметри наповнення Державного бюджету України є податок на прибуток підприємств. Динаміка податку на прибуток підприємств в доходах бюджету відображена на рисунку 2.7. Досліджуючи бюджетні надходження з даного податку слід відзначити стабільність їх формування, проте приріст у кожному наступному бюджетному періоді є не суттєвим. З 2016 по 2021 рік надходження податку на прибуток підприємств зросли на 93,4 млрд грн: з

2016 по 2017 роки сума надходжень збільшилась на 12, 6 млрд грн, з 2017 по 2018 рік- зростання відбулось на суму 30 млрд грн., з 2018 по 2019 рік-10,2 млрд грн., 2020-2021 рік- 39,1 млрд грн. Не зважаючи на стабільну динаміку надходжень податок на прибуток підприємств не здатний задовольнити необхідні параметри формування доходів бюджету країни.

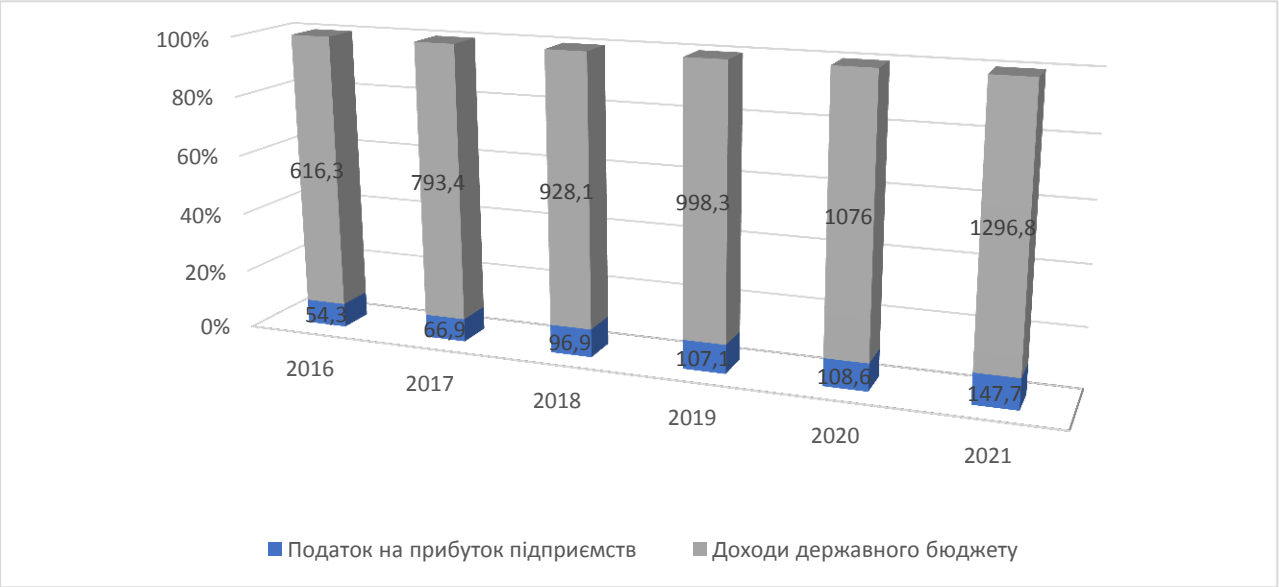

Рис. 2.7. Питома вага податку на прибуток підприємств у загальній структурі доходів Державного бюджету України станом на 2016 по 2021 рік, млрд грн

Джерело: [16,17]

Варто відзначити, що в умовах воєнного стану уряд України передбачив ряд преференцій для підприємств, які переходять на третю групи сплати єдиного податку у розмірі 2%:

-суми грошових зобов'язань, які були надмірно сплачені платниками податків на дату переходу на єдину систему оподаткування, може бути зарахована для погашення зобов'язань з даного виду податку, за умови виникнення необхідності такої сплати;

-авансові внески, які були зараховані на момент переходу до третьої групи сплати єдиного податку можуть враховуватись при переході до старої системи оподаткування;

- у разі якщо платник протягом року перейшов до сплати єдиного податку, і в цьому ж році перейшов до сплати податку на прибуток, при подачі податкової декларації з податку на прибуток підприємств переплачений податок враховується з наростаючим підсумком.

Податок на доходи фізичних осіб є одним з дискусійних податків, оскільки заважаючи на остаточний розподіл, використовується у переважній більшості на рівні органів місцевого самоврядування. Однак, варто відмітити позитивну динаміку його зростання у порівнянні з кожним наступним бюджетним періодом. з 2016 по 2018 роки щорічне зростання склало в середньому 15 млрд грн, з 2018 по 2020 рік податок зростав на суму від 7 до 8 млрд грн.. Найбільший приріст податку на доходи фізичних осіб спостерігається у період з 2020 по 2021 рік та становив 20,2 млрд грн..

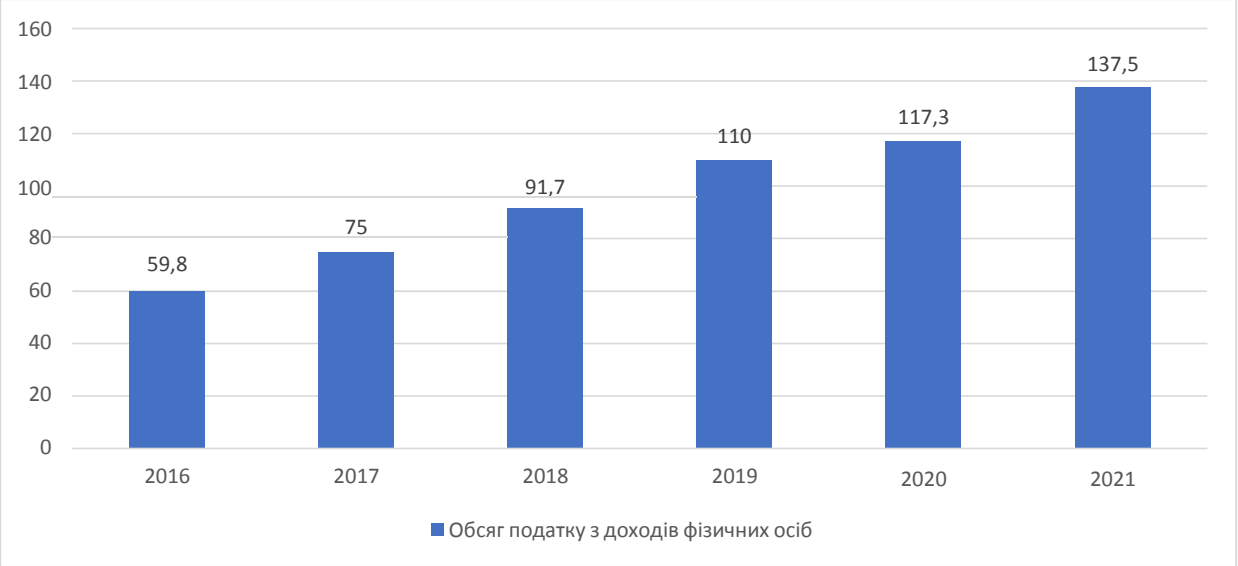

Рис. 2.8. Податок на доходи фізичних осіб в структурі Державного бюджету України з 2016 по 2021 роки, млрд грн

Джерело: [16,17]

Серед чинників, які мають безпосередній вплив на формування надходжень податку на доходи фізичних осіб, варто виділити:

-підвищення реальної заробітної плати

-детінізація економіки країни

-зростання якості підприємницької діяльності, зокрема фізичних осіб-

підприємців

-наявність робочих місць [30].

У контексті актуальності європейської інтеграції України варто виділити вітчизняні та європейські особливості нарахування та стягнення податку на доходи фізичних осіб (див. табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Спільні та відмінні ознаки справляння ПДФО в Україні та європейських країнах

Спільні ознаки	Відмінні ознаки
Застосовується в усіх країнах світу	Прозора та відкрита система адміністрування
Декларує доходи фізичних осіб	Прогресивна шкала оподаткування доходів
Використання спрощених технологій оподаткування	Нульова ставка податків для громадян з низьким рівнем доходів
Застосування податкових пільг залежно від наявності дітей	Правила справляння ПДФ регулюються на державному рівні (не на загальнодержавному)
Державний контроль у процесі адміністрування	Надання соціальних пільг не окремим особам, а окремим сім’ям
Наявність системи податкових пільг	Встановлюються на доходи в межах країни та за кордоном
Одне з основних джерел наповнення бюджету	Прогресивна шкала оподаткування використовується при оподаткуванні заробітної плати, до інших видів доходів-пропорційні ставки
Однакова сутність та поняття економічного змісту ПДФО	Податок на розкіш встановлений у всіх країнах світу
Розвивається під впливом політичних та економічних процесів	

Джерело: [31]

До основних переваг прямого оподаткування варто віднести:

-прямому оподаткуванню на відміну від непрямого притаманний принцип справедливості (чим більший дохід, тим вища ставка податку).

-пряме оподаткування виступає регулятором прямого впливу на економічні процеси, зокрема інвестиційна активність, ділова активність підприємств, регулювання економіки у процесі циклічних коливань [31, с.191].

Не зважаючи на ключову роль податкових надходжень у формування доходів Державного бюджету України, варто звернути увагу на розмір та динаміку податкового боргу, відображеного в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Динаміка податкового боргу з 2017 по 2021 рік

Саном на початок року	Загальна сума	Кількість боржників	Сума списаної безнадійної заборгованості, млн грн
01.02.2017	69625,5	3534,9	289,6
01.01.2018	91417,3	3557,5	4968,2
01.01.2019	101469,6	3827,7	3962
01.01.2020	124705,4	4154,1	5871
01.01.2021	120449,2	835	13708,1

Джерело:[19,20,21]

Статистичні дані демонструють поступове зростання суми податкового боргу протягом 2017-2020 років, лише у 2021 році відбулось його скорочення. Основною причиною цього стала не виплата боргів за нарахованими податками, а їх списання. Такий підхід платників податків свідчить про ряд проблем, зокрема:

-несвідоме ставлення до власних обов'язків, відсутність належного рівня податкової культури,

-відсутність досконалого механізму регулювання відповідальності за несвоєчасну сплату податкових платежів до Державного бюджету України.

В цілому проведений аналіз свідчить про високий фіскальний потенціал податкової складової Державного бюджету України. Однак, у процесі адміністрування та стягнення податків до бюджету виникає ряд

проблем, які потребують подальшого вдосконалення та регулювання. В сучасному економічному середовищі варто, перш за все, звернути увагу на пошук шляхів зростання податків у структурі Державного бюджету України, зосередивши увагу на запровадженні нових видів оподаткування або удосконалювати вже існуючі.

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМИ ЗРОСТАННЯ ЧАСТКИ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ У ДОХОДАХ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Податок на додану вартість є одним з податків, який має високий фіскальний потенціал. Порівнюючи зарубіжний досвід стягнення ПДВ варто відзначити, що вітчизняна ставка не є найбільшою в порівнянні з країнами ЄС. Високі ставки ПДВ характерні для Угорщини (27%), Данії (25%), Словенії (19%), Іспанія, Мальта, Естонія (18%), Люксембург (15%). Країни, які мають низьку ставку ПДВ компенсують надходження до бюджетів за рахунок податків на власність та прибуткового оподаткування [28, 34].

На основі аналізу існуючих підходів до організації та реалізації акцизної політики варто відзначити відсутність єдиної спільної думки в наукових колах. Серед основних проблем, які варто виділити у процесі удосконалення акцизної політики варто виділити наступні проблеми:

- неузгодженість податкових ставок акцизних товарів з точки зору європейської інтеграції України
- неточності у визначення об'єкта оподаткування
- наявність великої кількості схем ухилення від сплати податків та контрабанда підакцизних товарів
- складна, неефективна та недостатньо прозора система адміністрування платників податків
- відмінні підходи д пільгового оподаткування підакцизних товарів з урахуванням монополії та рівня рентабельності [28, с.75].

З урахуванням вищезазначених проблем Хлєбнікова І.І. пропонує наступні напрямки вдосконалення існуючої податкової політики у сфері підакцизних податків, зокрема:

- наближення ставок на тютюнові вироби та алкогольні напої до стандартів ЄС. Це дозволить прискорити процеси Євроінтеграції та збільшить приріст надходжень до Державного бюджету України

- узгоджений поділ алкоголю на п’ять груп згідно Європейських стандартів

- збільшення меж застосування нульової ставки акцизного податку

- запровадження інноваційних технологій у процесі адміністрування та обліку платників податків та операцій з підакцизними товарами

- скасування акцизних податків через торгівлю через роздрібні торгівельні мережі

- включення до складу підакцизних товарів вугілля, природного газу та коксу[29].

Практика використання акцизного оподаткування свідчить про різні підходи до організації адміністрування та стягнення даного виду податку. Яскравим прикладом є Данія, яка поруч із алкогольними напоями практикує оподаткування акцизами солодких газованих напоїв. За даними всесвітньої організації здоров'я рівень вживання безалкогольних слабо газованих напоїв в Україні є достатньо високим (див. рис. 3.1).

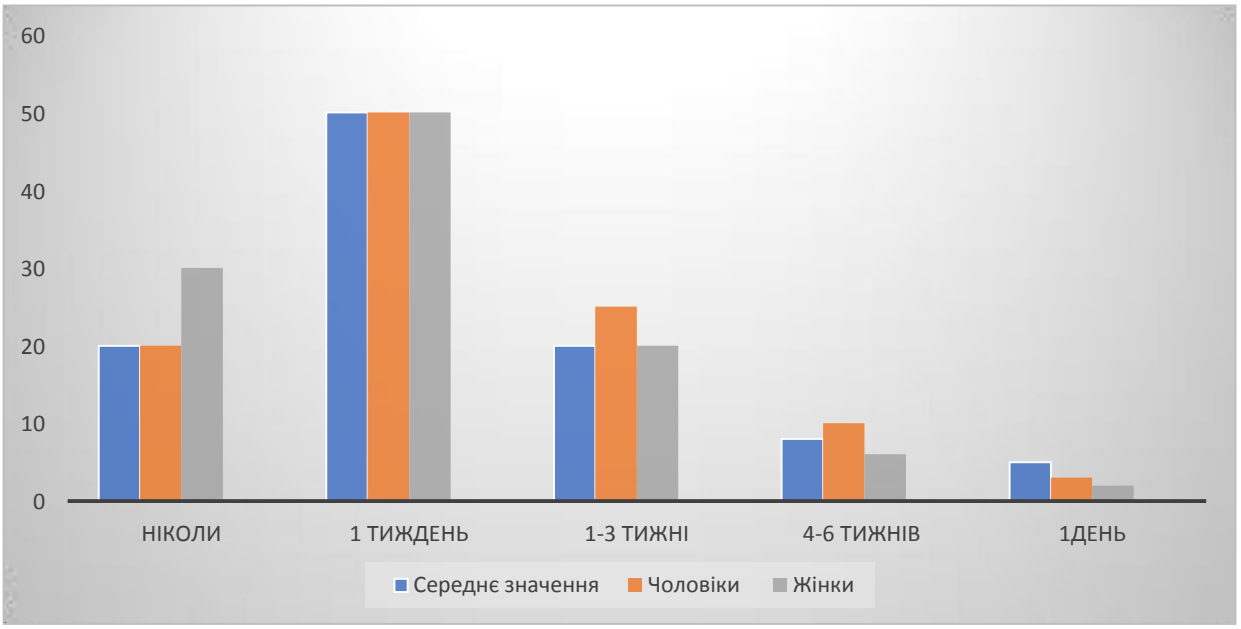

Рис.3.1. Відсоток дорослих, які споживають солодкі безалкогольні напої, загалом та за статевою належністю

Джерело:[33]

Дослідження, проведене Всесвітньою організацією охорони здоров'я,

свідчить, що 22,3 % населення країни ніколи не вживали газовані солодкі напої, 28,3 % постійно вживають солодкі чаї, безалкогольні газовані напої. Тому пропозиція щодо обкладання даних товарів акцизним податком є актуальною та матиме фіскальний ефект. Крім того, недослідженою лишається групи неповнолітніх дітей, які теє є споживачами даного виду товару.

Аналіз податку на прибуток підприємств продемонстрував низьку фіскальну ефективність в доходах Державного бюджету України. Саме тому варто імплементувати зарубіжний досвід до вітчизняної практики оподаткування підприємств з метою підвищення фіскальної та економічної ефективності:

1. Надання можливості підприємствам використовувати метод прискореної амортизації основних виробничих фондів. Це дозволить стимулювати підприємства, тому що амортизація впливає на розмір прибуткового оподаткування. Крім того, швидка амортизація дозволить прискорити технічне переоснащення підприємств у перспективі.

2. Скорочення частки податку на суму, яка використовується на проведення дослідницької діяльності.

3. Скорочення частки податку на суму, яку підприємство використовує на капіталовкладення, формування резервного фонду або інвестиційну діяльність.

4. Надання пільг з прибуткового оподаткування новоствореним підприємствам на чітко встановлені терміни з урахуванням можливих тіньових схем їх подальшого розвитку.

5. Використання знижених ставок оподаткування для підприємств державного значення та агропромислового комплексу. В основному мова йде про підприємства реального сектору економіки.

6. Для підвищення рівня ділової активності використовувати можливість відстрочки сплати податкового зобов'язання залежно від специфіки роботи

підприємства (галузь виробництва, значення підприємства у виробничій структурі, виробничий та інвестиційний потенціал).

7.Використання диференційованих ставок податку на прибуток підприємств [37].

Податок на доходи фізичних осіб є дискусійним податком не лише з точки зору централізації його розподілу та подальшого використання, а й необхідності зміни підходів до шкали оподаткування. Зважаючи на високий рівень диференціації доходів громадян сучасна система оподаткування не відповідає основному принципу-соціальній справедливості. З огляду на це варто запровадити прогресивну шкалу оподаткування, яка спроможна задовольнити реалізацію основних принципів оподаткування та збільшити зростання доходів Державного бюджету України. Переваги та недоліки прогресивної шкали оподаткування відображені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Переваги та недоліки впровадження прогресивної шкали оподаткування доходів фізичних осіб

Переваги прогресивної шкали оподаткування	**Недоліки прогресивної шкали оподаткування**
Розподіл доходів на основі принципу соціальної справедливості	Зростання тінізації доходів населення
Зміщення рівня податкового навантаження з мало забезпечених верств населення на забезпечених громадян	Зростання доходів бюджету
Можливість підвищення окремих видів трудової діяльності	Зростання податкового тиску на роботодавців
Зменшення відмінностей між дискреційними доходами у професій з однаковим рівнем освіти.	Складнощі у процесі адміністрування

Джерело:[42]

На основі проведеного дослідження варто провести ряд заходів, спрямованих на підвищення всієї податкової системи України. До основних з них варто віднести:

1.Встановити норми середньострокового бюджетного планування з урахуванням незмінності законодавчих норм у сфері реалізації податкових відносин.

2.Оптимазація рівня податкового навантаження з метою зниження рівня тіньової активності, появи нових робочих місць та активізації ділової активності підприємств. Такі заходи дозволять збільшити розмір податкових надходжень до Державного бюджету у середньостроковій перспективі.

3. Удосконалення процесів управління податковим боргом:

1.1. включати до податкової застави всі наявні активи боржників

1.2. здійснювати продаж майна одразу після прийняття контролюючим органом рішення про відчуження майна боржника[40]

1.3. збільшити перелік причин, на основі яких державні органи можуть здійснювати документальні перевірки боржників

1.4. заборонити власника збанкрутілих підприємств створювати нові підприємницькі одиниці за наявності простроченого податкового боргу тощо[18].

4.Вдосконалення роботи органів податкової служби України щодо основ електронного документообігу, спрощення форм звітності та способів її подачі до податкових органів [43].

5.Посилити адміністративну та кримінальну відповідальність за використання тіньових схем, які суперечать чинним нормам податкового законодавства України [35,36].

Такий комплексний підхід до організації процесів оподаткування дозволить створити передумови для оптимального наповнення Державного бюджету України, підвищить ефективність організації податкової системи.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку висновків, що спрямовані на досягнення поставленої мети та вирішення основних завдань. Основні з них такі:

1. Охарактеризовано сутність та принципи Державного бюджету України. Під державним бюджетом розуміють сукупність доходів та видатків бюджету, які формують фінансовий план держави на рік. Бюджетний кодекс України закріплює 10 принципів, на яких ґрунтується бюджетна система країни: 1) єдності; 2) збалансованості; 3) самостійності; 4) повноти; 5) обґрунтованості; 6) ефективності та результативності; 7) субсидіарності; 8) цільового використання бюджетних коштів; 9) справедливості і неупередженості; 10) публічності та прозорості.

2. Виявлено, що податкові надходження відіграють велику роль у забезпеченні сталого економічного та соціального розвитку держави. Їх значення щодо наповнення до бюджету важко переоцінити. Крім того, до основних бюджетоутворюючих податків, які наповнюють державний бюджет відносять: податок на прибуток підприємств, ПДВ, ПДФО, акцизний податок, рентна плати, рентної плати за користування надрами та ін. Разом з тим потребує удосконалення механізму їх адміністрування, запровадження прогресивної ставки оподаткування для ПДФО та ін. Наразі Україна переживає складні часи, саме тому використання ефективних податкових інструментів для подолання кризових процесів повинно реалізовуватись максимально ефективно.

3. В процесі здійснення аналізу було окреслено, що в цілому у структурі Державного бюджету України провідну роль посідають податкові надходження. У 2016-2018 роках обсяг податкових надходжень у доходній частині бюджету країни становив 82%. У 2019 році частка податкових платежів знизилась на 2%, становила 80% від загального обсягу надходжень.

Така ситуація на даному проміжку часу пов'язані із коронавірусною інфекцією, яка спричинила події, що знайшли подальше відображення в наступних аспектах: зниження рівня підприємницької активності переважної більшості суб'єктів господарювання; зниження купівельної спроможності громадян у зв'язку з карантинними обмеженнями; зниження частки експортних операцій у розрізі окремих галузей промисловості; низький рівень розвитку електронної форми торгівлі в межах України у порівнянні з світовими державами тощо.

У 2020 році частка податкових надходжень знизилась ще на 1 % і становила 79%. Станом на 2021 рік загальна сума податків у Державному бюджеті становила 85,4%, річний приріст склав 6,4% (у грошовому вираженні зростання становило 256 млрд грн). Така залежність держави від податкових надходжень дозволяє припустити наявність високого ступеня податкового навантаження, яке закладено в основі фіскального бюджетного потенціалу.

Неподаткові надходження займають друге місцу у структурі надходжень до державного бюджету. Основними джерелами надходжень бюджетних установ є: плата за послуги, які надаються конкретною бюджетною установою, закріплені на законодавчому рівні; грошові кошти, отримані бюджетними установами від додаткових господарських операцій; рентна плата за оренду приміщень бюджетних установ; кошти, які можуть бути отримані від реалізації бюджетного майна відмінного від нерухомого; благодійні внески громадян та юридичних осіб.

4. Оцінено, що протягом 2017-2020 років має місце поступове зростання суми податкового боргу протягом і лише у 2021 році відбулось його скорочення. Основною причиною цього стала не виплата боргів за нарахованими податками, а їх списання. Такий підхід платників податків свідчить про ряд проблем, зокрема: несвідоме ставлення до власних обов'язків, відсутність належного рівня податкової культури; відсутність

досконалого механізму регулювання відповідальності за несвоєчасну сплату податкових платежів до Державного бюджету України.

Разом з тим проведений аналіз свідчить про високий фіскальний потенціал податкової складової Державного бюджету України. Однак, у процесі адміністрування та стягнення податків до бюджету виникає ряд проблем, які потребують подальшого вдосконалення та регулювання. В сучасному економічному середовищі варто, перш за все, звернути увагу на пошук шляхів зростання податків у структурі Державного бюджету України, зосередивши увагу на запровадженні нових видів оподаткування або удосконалювати вже існуючі.

5. Доведено, що на основі проведеного аналізу і оцінки податкових надходжень варто провести ряд заходів, спрямованих на підвищення рівня усієї податкової системи України. До основних з них варто віднести: встановити норми середньострокового бюджетного планування з урахуванням незмінності законодавчих норм у сфері реалізації податкових відносин.; оптимазація рівня податкового навантаження з метою зниження рівня тіньової активності, появи нових робочих місць та активізації ділової активності підприємств. Такі заходи дозволять збільшити розмір податкових надходжень до Державного бюджету у середньостроковій перспективі; удосконалення процесів управління податковим боргом; удосконалення роботи органів податкової служби України щодо основ електронного документообігу, спрощення форм звітності та способів її подачі до податкових органів; посилити адміністративну та кримінальну відповідальність за використання тіньових схем, які суперечать чинним нормам податкового законодавства України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Миськів Г. Бюджетна система: теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях): навчальний посібник. Львів: Растр-7, 2020. 272 с.
2. Бюджетна система : навчальний посібник. Друге видання, перероблене і доповнене / І.Л. Шевчук, В.О. Черепанова, Т.О. Ставерська / Харків: Видавець Іванченко І. С., 2015. 284 с.
3. Василик О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси України: підруч. К.: НІОС, 2002. 608 с.
4. Бюджетний менеджмент: підручник / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін. / За заг. ред. В. Федосова. К.: КНЕУ, 2004. 864 с.
5. Бюджетний кодекс України: Зміни до Закону України від 12.04.2017 // Уряд. кур'єр. № 2011 VIII. (Дата звернення: 01.11.22 р.)
6. Савіцька С. І., Фугело П. М. Аналіз впливу пандемії корона вірусу на надходження до державного бюджету України. *Modern Economics. 2020. № 21. С. 187-191.* URL: https://modecon.mnau.edu.ua/issue/21-2020/savitska.pdf.
7. Сучасна бюджетна система: правила та процедури: Навчальний посібник / [За заг. ред. В. В. Зубенка]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження». К., 2017. 184 с.
8. Проблеми і перспективи зміцнення стійкості фінансової системи України: Аналітична доповідь. Київ: Національний інститут стратегічних досліджень. 2020. 71 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-11/dopovid-fin-stiykist-1.pdf.
9. Козоріз Л. Аналіз методик прогнозування основних бюджетоутворюючих податків. Київ: Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України. 2018. 20 с. URL: https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/2018-10-23-analysis-of-the- forecasting-methodology-of-main-budget-forming-taxes.pdf.
10. Вдовиченко А. М., Зубрицький А. І., Орос Г. В. Сучасний світовий досвід розробки і впровадження методик прогнозування доходів

державного бюджету. *Ірпінь: НДІ фінансового права, 2014. 58 с.* URL: http://ndi-fp.nusta.com.ua/files.

11. Скорба О. А., Бабенко-Левада В. Г. Динаміка обсягу податкових надходжень в Україні у період кризи. *Механізм регулювання економіки, 2021, № 4.* С. 61-73

12. Тимошенко М. В. Ключова проблематика в сфері планування державного бюджету України в умовах «корона кризи». *Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 23*. С. 43–48.

13. Міщенко Р. О. Теоретико-організаційні аспекти бюджетного стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні / Р. О. Міщенко, О. Д. Гордей // *Науковий погляд: економіка та управління. 2021. №1 (71).* С. 50 – 54

14. Воронкова Т. Є., Мельник А. О. Економічний зміст показників ефективності використання бюджетних коштів. *Економіка та держава. 2020. № 11.* С. 84–87.

15. Бутенко Т.В., Бутенко В.В. Переваги та недоліки використання різних форм оподаткування в Україні. *Економіка: реалії часу.* 2017. №4. URL: https://economics.net.ua/files/archive/2017/No4/28.pdf (дата звернення 23.10.2022)

16. Статистичний збірник Міністерства фінансів «Бюджет України-2020».URL: https://mof.gov.ua/uk/statistichnij-zbirnik (дата звернення 25.10.2022).

17. Доходи державного бюджету України за статтями доходів в 2021 році. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2021/ (дата звернення 25.10.2022).

18. Тимченко О. М., Осадчий Є. С. Інституційна спроможність упровадження моделі сегментації податкових боржників в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8086 (дата звернення:

25.10.2022).

19. Іванишина О.С., Прокопенко І.А., Панура Ю.В. Удосконалення податкової системи як фактор підвищення фінансової безпеки держави. *Ефективна економіка.* 2021. №4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2021/77.pdf (дата звернення 26.10.2022)

20.. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. URL: treasury.gov.ua/ (дата звернення 26.10.2022).

21. The official site Tax Service of Ukraine (2020), available at: https://www.tax.gov.ua/mediatsentr/novini/407585.html (дата звернення 26.10.2022)

22. Сироветник О.С. Неподаткові надходження в системі доходів Державного бюджету України. Бізнес Інформ. 2019. №9. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-9_0-pages-239_244.pdf (дата звернення 26.10.2022).

23. Мінфін: У вересні 2022 року до загального фонду державного бюджету надійшло 156,1 млрд гривень. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади в Україні. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-u-veresni-2022-roku-do-zahalnoho-fondu-derzhavnoho-biudzhetu-nadiishlo-1561-mlrd-hryven (дата звернення 26.10.2022).

24. Атаманчук Н. І. Особливості непрямого оподаткування в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* 2018. Випуск 53. Том 2. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/30641/1/%D0%9E%D0%A1%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%98%D0%92%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%20%D0%9D%D0%95%D0%9F%D0%A0%D0%AF%D0%9C%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%9E%D0%9F%D0%9E%D0%94%D0%90%D0%A2%D0%9A%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%92%20%D0%A3%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%87%D0%9D%D0%86.pdf (дата звернення 26.10.2022)

25. Іванишина О.С., Порохнюк І.І. Оцінка фіскальної ефективності податку на додану вартість. *Науковий вісник Херсонського державного Університету.*2018. Випуск 31. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_31/39.pdf (дата звернення 26.10.2022)

26. Мараховська Т.М. Шляхи удосконалення справляння податку на додану вартість. *Збірник наукових праць ВНАУ*. 2012. № 4. С. 149–154.

27. Дмитренко А.В., Лебедик Г.В. Особливості справляння акцизного податку в Україні та практика оподаткування. *Eurasian Academic Research Journal.* 2017. N 12. C. 61−66.

28. Атаманчук Н.І. Особливості акцизного оподаткування в Україні. *Вісник НТТУ «КПІ».* 2019. Випуск 1(41). URL: http://visnyk-psp.kpi.ua/article/view/194746/194938 (дата звернення 26.10.2022)

29. Хлєбнікова І.І. Механізми контролю за обігом тютюнових виробів в країнах ЄС. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України.* 2017. N 2. C. 316−336.

30. Садовенко М. М., Арієнчук А. М. Проблеми та шляхи вдосконалення системи прямого оподаткування в Україні. *Бізнес Інформ.* 2019. № 12. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-12_0-pages-325_331.pdf (дата звернення 26.10.2022).

31. Дутова Н.В., Лесік Є.С. Оподаткування доходів фізичних осіб в Україні: проблеми та вдосконалення на базі досвіду зарубіжних країн. *Економіка і організація управління.* 2019. № 1(33). URL: file:///C:/Users/ASUS/Downloads/7064-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-14182-1-10-20190705.pdf (дата звернення 27.10.2022).

32. Томнюк Т.Л. Концептуальні підходи до визначення сутності прямих та непрямих податків. *Гроші, фінанси і кредит.* 2019. Випуск 1 (73). URL: http://rps.chtei-

knteu.cv.ua:8585/jspui/bitstream/123456789/1160/1/%d0%a2%d0%be%d0%bc%d0%bd%d1%8e%d0%ba_2019_%d0%9a%d0%9e%d0%9d%d0%a6%d0%95%d0%9f%d0%a2%d0%a3%d0%90%d0%9b%d0%ac%d0%9d%d0%86%20%d0%9f%d0%86%d0%94%d0%a5%d0%9e%d0%94%d0%98%20%d0%94%d0%9e%20%d0%92%d0%98%d0%97%d0%9d%d0%90%d0%a7%d0%95%d0%9d%d0%9d%d0%af%20%d0%a1%d0%a3%d0%a2%d0%9d%d0%9e%d0%a1%d0%a2%d0%86%20%d0%9f%d0%a0%d0%af%d0%9c%d0%98%d0%a5.pdf (дата звернення 27.10.2022)

33. Інформаційний бюлетень ВООЗ Україна. URL: https://cdn.who.int/media/docs/librariesprovider2/ukraine/ukraine-factsheet-dietary-habits-of-adults-aged-18-69-years-highlights-from-steps-ukr.pdf?sfvrsn=23409983_7&download=true (дата звернення 27.10.2022).

34. Ярема Я.Р., Ярош М.В. Тенденції функціонування системи непрямого оподаткування в Україна та країнах ЄС. *Ефективна економіка*. 2016. №11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5237 (дата звернення 27.10.2022).

35. Баранов С.О. Ухилення від сплати податків як основний чинник тіньової економіки. Інвестиції: практика та досвід. 2016. N 12. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/12_2016/23.pdf. (дата звернення 27.10.2022).

36. Тарасенко О. Ю., Перетятко В.С. Детінізація економіки як спосіб збільшення податкових надходжень до бюджету. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск 25. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/284/272 (дата звернення 27.10.2022).

37. Зайцев О.В., Могильний В.В. Проблеми оптимізації оподаткування прибутку підприємств України з урахуванням зарубіжного досвіду. *Причорноморські економічні студії.* 2017. Випуск 22. URL: file:///C:/Users/ASUS/Downloads/Zaitsev_Mohylnyi_Problemy_optymizatsii_opodatkuvannia_prybutku.pdf (дата звернення 27.10.2022).

38. Дмитрів В.І. Економічна сутність і роль майнових податків в

Україні. *Світ фінансів.* 2021. Випуск 1 (66). URL: http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1428/1434 (дата звернення 28.10.2022)

39. Кучер Г. Державні фінансові ресурси : монографія. Київ: Київський національний торговельно-економічний університет, 2015. 608 с.

40. Чугунов І., Павелко А., Канєва Т., Кучер Г. Державне фінансове регулювання економічних перетворень / за ред. А. Мазаракі. Київ : *Київський національний торговельно-економічний університет*, 2015. 376 с.

41. Портна О. Удосконалення методики кількісної оцінки сукупного фінансового потенціалу України. *Бізнес Інформ*. 2017. № 7. С. 215–219.

42.. Божанова О.В., Петрова Л.В. Реформування податку з доходу фізичних осіб: сучасний стан та перспективи. *Економічний вісник.* 2020. №2. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2020/2/EV20202_065-074.pdf (дата звернення 28.10.2022).

43. Chugunov I., Makohon V., Markuts Y. *Budgetary policy of the emerging countries in conditions of institutional transformations. Problems and Perspectives in Management*. 2019. Vol. 17. No. 4. P. 252–261.

44. Кощук Т. В. Шляхи вдосконалення порядку сплати акцизного податкуз тютюнових виробів в Україні. *Фінанси України*. 2019. № 4. С. 68-78.

45.Новицька Н. В., Хлєбнікова І. І., Коротун В. І. та ін. Модернізація системи контролю за обігом тютюнових виробів; за заг. ред. Н. В. Новицької. Ірпінь; Хмельницький, 2020. 120 с.

ВІДГУК

на кваліфікаційну роботу

здобувачки вищої освіти Державного податкового університету

Клим Марії Романівни

На тему: «Податкові надходження у доходах Державного бюджету України»

Обсяг виконаної роботи Випускна кваліфікаційна (проєкт) робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.. Загальний обсяг роботи – 52 сторінки, у т.ч. 9 таблиці на 7 сторінках, 20 рисунків на 10 сторінках, список використаних джерел налічує 45 найменувань.

Загальна характеристика. В роботі на достатньому рівні обґрунтовано актуальність теми. Чітко визначенні об'єкт і предмет дослідження. Зміст роботи добре структуровано. В дипломній роботі висвітлено податкові надходження як основне джерело наповнення Державного бюджету, здійснено аналіз складу та структуру дохідної частини Державного бюджету, визначено резерви зростання частки податкових надходжень у доходах державного бюджету України. Автор роботи вдало використовує для ілюстрації та узагальнення дослідженого матеріалу таблиці, рисунки, що також позитивно характеризує роботу.

Наукове і практичне значення роботи. Практичне значення одержаних результатів полягає у визначені напрямів зростання частки податкових надходжень у доходах державного бюджету України.

.

Оцінка роботи здобувачки вищої освіти Клим М. Р. здатна до аналітичної роботи, сумлінно ставилася до написання дослідження. Матеріал викладений в логічній послідовні, тема розкрита. За змістом і оформленням робота виконана згідно методичних вказівок . Рекомендується до захисту з оцінкою відмінно (47 балів).

Керівник дипломної роботи_к. е. н., доцент_____М.Д.Бедринець

«__21_ » ____01_____2023 р.

Висновок кафедри про кваліфікаційну (проєкт) роботу

Випускна кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти

Клим Марії Романівни

(прізвище, ініціали)

після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «23» 01 2023 № 9 допущена/не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри публічних фінансів Тетяна КОЛЯДА

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу
здобувача вищої освіти Державного податкового університету
Клим Марії Романівни
На тему: «Податкові надходження у доходах Державного бюджету України»

Актуальність теми обумовлена тим що основними складовими бюджетних надходжень є саме податкові надходження, які беруть участь у формуванні фінансових ресурсів держави, дають можливість виконувати притаманні їй функції та впливають на соціально-економічний стан держави. Крім того податкові доходи найбільш точно характеризують стан національної економіки. Тому, питання формування податкових надходжень є актуальним і потребує детального вивчення.

Наукова новизна. В науковій роботі охарактеризовано сутність та принципи Державного бюджету України, виявлено яку роль податкові надходження відіграють у формуванні бюджету, а також запропонований ряд заходів, спрямованих на підвищення рівня усієї податкової системи України.

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу. В роботі ретельно досліджено проблему формування податкових надходжень у доходах Державного бюджету України, їх структуру, джерела надходження. Вивчено і охарактеризовано теоретичні засади формування податкової системи України та її основні особливості. Дане дослідження виконано на статистичних матеріалах офіційних джерел статистики та добре проілюстроване. Основними джерелами інформації були сайт Податкової служби України , Міністерство фінансів України та Державне казначейство України.

Обґрунтованість пропозицій і висновків та їх практична цінність у роботі підприємства, установи, організації, МФУ України. В кваліфікаційній роботі проведений аналіз і оцінка податкових надходжень, на основі цих даних запропоновано ряд заходів, спрямованих на підвищення рівня усієї податкової системи України. Ці пропозиції можуть бути використані на практиці щодо усунення негативних впливів на формування дохідної частини податкових надходжень Державного бюджету України.

Наявність недоліків серйозних недоліків у роботі не виявлено.

Загальний висновок і оцінка роботи робота виконана на високому теоретичному і практичному рівні, відповідає всім методичним та практичним вимогам до написання дипломних (кваліфікаційних) робіт. З огляду на це робота претендує на оцінку «відмінно»

Рецензент:
к.е.н., доцент, доцент кафедри
менеджменту, фінансів та бізнес-адміністрування
Міжнародного європейського університету Оксана ЛІСНІЧУК

«24» січня 2023 р.

ВИЩИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ МІЖНАРОДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ Ідентифікаційний код 42947833 УКРАЇНА м. КИЇВ
ПІДПИС ВЕРЕЛІЧ КАТЕРИНА ДИРЕКТОР ДЕПАРТАМЕНТУ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
МІЖНАРОДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ Департамент кадрового забезпечення Ідентифікаційний код 42947833 м. КИЇВ